

Generalitat de Catalunya
Departament d'Igualtat i Feminismes
Direcció General
per a la Promoció i Defensa
dels Drets Humans

– Guia –

UN PAÍS LLIURE DE RUMORS: COM HO FEM?

“conversation”, Benode Behari Mukherjee, Tate Museum

Aquesta guia ha estat elaborada per:

La Fundació Desenvolupament Comunitari

Kira Bermúdez

Genisa Prats

Disseny i maquetació a carrec de:

Lourdes Montalvo Moreno

Encàrrec i coordinació:

Generalitat de Catalunya. Departament d'Igualtat i Feminismes.

Direcció General per a la Promoció i Defensa dels Drets Humans.

Publicació: Barcelona, octubre 2022.

El document que tens a les mans és una guia per conèixer i fer front als rumors existents a la nostra comunitat. Aquesta guia t'ofereix la informació i els recursos per abordar i prevenir la discriminació i el racisme. Clau per la construcció de comunitats més inclusives i justes.

Paraules claus: Diversitat cultural, estereotips, prejudicis, rumors, discriminació. discurs d'odi, diàleg, convivència, drets humans, igualtat, dignitat, agent antirumor.

Aquest document esta editat amb els criteris d'accessibilitat per a persones amb discapacitat visual.

Fer comunitat

Cormac Russell, investigador i divulgador social nord-americà, afirmava molt encertadament en la conferència inaugural del 7è Congrés del Tercer Sector Social¹ que «fer comunitat, començant pel veïnat proper, és la millor manera de defensar la democràcia». I fer comunitat, a pobles, ciutats i barris, vol dir reconèixer que és molt més el que ens uneix, a tots i totes, que el que ens separa i que, alhora, el que potser ens separa en tots els àmbits i a tots i cada un de nosaltres converteix l'experiència de conviure en una experiència encara molt més interessant i productiva.

Fer comunitat, construir un nosaltres, requereix com a mínim dues coses: igualtat (de drets) i veritat. Moltes vegades la igualtat de drets no és un punt de partida, però sí que ha de ser un objectiu que ens empenyi a caminar plegats i endavant. La veritat polièdrica, que no relativa, és incompatible amb els prejudicis i la rumorologia, que té com a intenció estigmatitzar col·lectius, discriminar persones i, en definitiva, justificar la desigualtat de drets.

És des d'aquest enfocament de drets, des del convenciment que de tots els articles de la Declaració Universal dels Drets Humans el primer el que parla de la igualtat de drets i dignitat de tots els éssers humans és ineludible, que entenem que la rumorologia i la desinformació que difonen l'odi o justifiquen la desigualtat són també, i sobretot, una vulneració dels drets humans a la qual cal fer front.

El Departament d'Igualtat i Feminismes de la Generalitat de Catalunya té com a principal objectiu la lluita contra qualsevol forma de discriminació i el desplegament de tots els recursos i instruments per prevenir-ne l'aparició i pal·liar-ne els efectes en les persones a títol individual i en el conjunt de la societat.

És per això que, com a Direcció General per a la Promoció i Defensa dels Drets Humans, hem impulsat accions formatives en l'abordatge dels rumors i una guia que facilitin eines i estratègies a totes les persones que treballen en primera línia contra la discriminació i la desigualtat.

Aquesta guia, per tant, va dirigida als treballadors i treballadores municipals i als càrrecs electes dels ajuntaments, amb el convenciment que pot resultar també útil en qualsevol altra Administració pública, a les entitats amb incidència social i, per extensió, a qualsevol persona compromesa amb la igualtat de drets, la no-discriminació i la construcció de comunitat.

Adam Majó Garriga.

Director General per a la Promoció i Defensa dels Drets Humans.

1- <https://www.tercersector.cat/activitats/7e-congres-del-tercer-sector-social>

Index

1. L'enfocament antirumors i el seu context.....	6
1.1. Un compromís polític i de treball comunitari: la importància d'una estratègia antirumors compartida.....	6
1.2. Un context de diversitat cultural i religiosa	7
1.3. Combatre els rumors: un repte lligat a la convivència	9
2. Com funcionen els rumors.....	16
2.1. Rumors, estereotips, prejudicis, discriminació.....	16
2.2 Què són els rumors i com es formen?	17
2.3 Els rumors i la seva vinculació amb la discriminació, el racisme, els discursos d'odi i la inseguretat ciutadana	20
2.4 Qui genera el discurs d'odi?	21
2.5 Les fonts d'informació.....	23
2.6 Quina és la lògica interna del rumor.....	23
3. L'acció antirumors com eix de treball de la comunicació pública i la seguretat ciutadana.....	25
3.1 Els rumors que posen en qüestió la seguretat ciutadana.....	26
3.2 Els rumors que dificulten la convivència	30
3.3 Rumors de tipus interseccional.....	36
4. Sensibilització, creativitat i acció comunitària com a principals estratègies antirumors.....	41
4.1 Habilitats socials i qualitats per l'acció antirumors	42
4.2 Altres aspectes de la comunicació a tenir en compte	44
5. Recomanacions per abordar rumors als mitjans de comunicació i a les xarxes socials	47
5.1 Recomanacions per a una millor informació per fer front als rumors.....	48
5.2 Algunes claus a l'hora d'informar	50
5.3 Recomanacions per informar amb respecte pels drets de les persones.....	51
6. Recursos i bibliografia	58

Paraules de Sòcrates

Un bon dia un home va anar a trobar el filòsof grec Sòcrates per explicar-li una xafarderia.

- Escolta Sòcrates, cal que et faci saber com s'ha comportat el teu amic.
- **Perdona que t'aturi, li respongué Sòcrates. Has pensat a passar el que m'has de dir pels tres filtres?** I com que l'home se'l guaitava sorprès, va afegir. **Sí, abans de parlar sempre s'ha de fer passar el que hagi de dir per tres filtres. Fixa-t'hi una mica.**
- **El primer filtre és el de la veritat. Has verificat que el que m'has de dir sigui perfectament cert?**
- No, jo ho he sentit explicar i...
- **Caram! Suposo que has fet passar, com a mínim, el que em vols dir pel segon filtre, que és el de la bondat. El que em vols dir és almenys alguna cosa bona?**

L'home dubtà i després respongué:

- No. Dissortadament no és una cosa gaire bona. Al contrari...
- **Caram!, digué el filòsof. Passem-ho pel tercer filtre: És útil per a mi el que m'havies de dir?**
- Útil? No exactament...
- **Doncs, aleshores, no en parlem més, digué Sòcrates. Si el que m'has de dir no és ni veritable, ni bo, ni útil, més val que no m'ho expliquis. I t'aconsello, fins i tot, que ho oblidis.**

1. L'enfocament antirumors i el seu context

1.1. Un compromís polític i de treball comunitari: la importància d'una estratègia antirumors compartida

Les estratègies antirumors apareixen a Catalunya com a iniciativa de les polítiques públiques d'immigració i interculturalitat conjuntament amb les entitats socials per treballar en xarxa a favor de la cohesió social i la convivència. La seva importància es fa evident a partir de l'augment de població estrangera provinent del sud a principis de segle, i la resposta negativa d'una part dels ciutadans i ciutadanes davant aquesta transformació de la societat catalana. Diversos motius han donat lloc a què s'instal·li una percepció social negativa i injusta envers les persones estrangeres molt lligada a certes procedències, costums culturals i religioses, i a la precarietat econòmica d'una bona part dels nous veïns i veïnes. En aquest context han emergit recels, pors i estigmes que, a falta d'una acció coordinada, ràpida i contundent, han generat hostilitat en les relacions quotidianes i han donat ales a la discriminació i el racisme.

Afortunadament, a molts municipis de Catalunya, avui, és ja una realitat la construcció d'estratègies innovadores per a combatre els rumors, els estereotips i els prejudicis, estratègies que les administracions basteixen en complicitat amb les associacions i les entitats socials, tant a nivell local com de país. És urgent ampliar i aprofundir els compromisos i accions per tal que no es puguin reforçar els discursos i les pràctiques xenòfobes i racistes. És clau, avui, després d'uns deu anys d'experiència i avaluació, que les accions contra els rumors, per tal de tenir èxit, no es centrin exclusivament sobre principis d'acollida, solidaritat i convivència. Han de basar-se primer i principalment en una clara defensa i reivindicació dels drets humans, socials i cívics de totes les persones que convivim al mateix territori. No és una qüestió d'opinió o de preferència. Tothom, sigui quin sigui el nostre origen i la nostra trajectòria de vida, tenim el dret a viure-hi i a ser reconeguts com a veïns i veïnes del país a on habitem. I això a nivell estructural, institucional, social i comunitari.

Les accions contra els rumors han de basar-se principalment en la defensa i reivindicació del drets humans, socials i cívics de totes les persones que convivim al mateix territori.

1.2. Un context de diversitat cultural i religiosa

És palès el fet que les persones que habitem les nostres ciutats som molt diverses, tant pel nostre origen com per altres moltes característiques. Som moltes les persones que hi hem viscut tota la vida, infants, adolescents, joves i adults que, tot i pertànyer a famílies d'orígens diversos, hem nascut i ens hem criat a Catalunya i sentim el país tan nostre com qualsevol altra. Altres hem vingut del món rural, d'arreu del país i del món, persones que fem turisme o venim a treballar o a refugiar-nos de guerres i violacions que s'estan donant als nostres països d'origen. També els qui venim a estudiar o per millorar la nostra salut o benestar. Som persones amb distintes trajectòries de vida, parlem diferents idiomes, professem diverses religions, seguim els costums i les tradicions de distintes cultures i també ens diferenciem en la classe social, el gènere, l'origen, la identitat sexual, l'edat, fent que la diversitat humana sigui un potencial, una gran oportunitat i alhora un repte per a tothom.

A Catalunya, l'any 2022 convivim persones de més de 170 nacionalitats, es parlen més de 300 llengües i es practiquen les 15 principals religions.²

2- Document marc del procés participatiu del Pacte Nacional per a la Interculturalitat, de la Generalitat de Catalunya, https://participa.gencat.cat/uploads/decidim/attachment/file/1115/2019_10_10_Document_1_PNI_-_v2.pdf

Tota aquesta diversitat de persones, amb identitats diferents, lluitem per veure reconeguts els nostres drets com a ciutadans i ciutadanes, però sovint proliferen les expressions de rebuig i intolerància, els discursos populistes, demagògics i xenòfobs.

Els rumors són només la punta de l'iceberg d'un racisme no confessat que, alhora, el reforcen i justifiquen. Aquestes històries aparentment simples evocuen un “nosaltres” i un “els altres” definits sempre des d'una mirada de superioritat i inferioritat en termes ètnics o racials (negres, gitanos, indígenes), nacionals (espanyols, catalans, xinesos, argentins), culturals (llatins, àrabs, asiàtics), econòmics (rics, pobres, sense sostre) o religiosos (catòlics, musulmans, protestants, jueus).

Prevenir la segregació, la discriminació i el racisme és clau per a la construcció de ciutats, pobles, comunitats més inclusives i justes.

De vegades, els rumors que sentim són febles, però passa sovint que troben el suport de persones que ens sentim desprotegides i desconcertades en un món on la globalització, les desigualtats, els extremismes i fanatismes, o la velocitat de determinats canvis generen ansietat i incertesa. Són narracions simplistes que serveixen per a culpar algú dels problemes socials i econòmics.

L'estigmatització basada en els rumors i els prejudicis afecta la convivència, augmenta la polarització i pot derivar en discriminació, violació de drets humans i també en delictes d'odi quan converteixen en subjectes de discursos de la por a les persones refugiades, immigrades, musulmanes, gitanes, LGTBI, persones amb discapacitat, etc.

Les nostres identitats són complexes i obertes a transformacions, més encara en un món on convivim amb tanta diversitat i desigualtat social. Per això és important ser conscients que

les persones no tenim una sola dimensió, tenim moltes coses en comú, però també estem contentes de les nostres diferències. En la nostra identitat, s'entrecreuen diferents aspectes i experiències; ens construïm en la intersecció del nostre gènere, el nostre sexe i identitat sexual, l'origen cultural, la classe social, la religió i creença, el fet que els drets de ciutadania ens siguin reconeguts o no, que siguem negres, blancs, asiàtics o gitanos, el barri on hem crescut, la família que ens ha nodrit, els estudis que hem tingut... Tenir en compte tot això és de primer ordre per combatre els rumors, els prejudicis, el racisme i la xenofòbia en una societat democràtica plural i diversa com la nostra, a risc de fer fallida si l'odi continua avançant. Si ho defensem per nosaltres mateixes, ho hem de saber protegir també per a totes les altres persones amb qui convivim.

Pensar la realitat de les persones com a categories uniformes i homogènies no ens ajudarà perquè no som iguals. En la nostra identitat s'entrecreuen aspectes i experiències diverses, i això fa que tinguem coses en comú però també diferències.

1.3. Combatre els rumors: un repte lligat a la convivència

Generalment, veiem que en els nostres municipis i barris existeixen diferents maneres d'abordar la diversitat cultural i religiosa i, per tant, de tractar els rumors i els prejudicis. Les relacions que es produeixen en una comunitat no són sempre les mateixes i dependran, entre altres coses, del context on es produeixen: desigualtats socials, l'existència d'oportunitats per a tothom, ajudes o barreres estructurals com la llei d'estrangeria o d'asil.

Posem atenció a aquestes diferents maneres de viure la diversitat, per tal d'entendre com es formen els rumors, tant en sentit positiu com negatiu, i com podem fer-hi front. Des d'una perspectiva intercultural i a grans trets, parlem de tres tipus de sociabilitat que es pot

donar en contextos de diversitat cultural, desigualtat social i racisme estructural: hostilitat, coexistència i convivència.

- **Relacions d'Hostilitat:** Relacions d'oposició, de confrontació; existència de percepcions i rumors carregats de desconfiança, recel, evitació i rebuig. Els rumors van en escalada i generen enfrontaments i violència. Hi ha manca de diàleg sobre els rumors i aquests són un eix important dels conflictes veïnals. Els conflictes vinculats als rumors no es regulen i es manifesten en agressions físiques i/o simbòliques.
- **Relacions de Coexistència:** Absència de relacions directes entre persones; respecte distant i passiu. Les relacions són més aviat estàtiques, manca de coneixement mutu i d'interacció (multiculturalitat). Els veïns i veïnes es toleren, hi ha rumors que no es desmunten ni es parlen, però tampoc provoquen agressions. Aparentment, no hi ha grans conflictes, les tensions i problemes romanen latents però, com que hi ha fragmentació social i absència de diàleg, la comunitat és vulnerable quan emergeixen conflictes puntuals.
- **Relacions de Convivència Intercultural:** Relació social dinàmica, interacció positiva entre membres d'un veïnat, una plaça, una escola, un centre de joves, un servei públic, una ciutat. Predisposició a resoldre rumors quan apareixen, així com tensions i conflictes, mitjançant mecanismes pacífics. Hi ha interessos en comú i es reconeixen i per això hi ha aprenentatge conjunt, sabers i vivències compartides, col·laboració i construcció entre grups i col·lectius. Sens dubte, es generen rumors, existeixen els conflictes, les tensions i els problemes, però hi ha capacitat dels diferents col·lectius, i també comunitari, per a l'abordatge i resolució compartida d'aquests obstacles, salvaguardant la convivència amb una cultura del diàleg.

**La convivència en les comunitats
és feble i fràgil quan no hi ha
reconeixement i diàleg.**

El treball antirumors és només la punta de l'iceberg de tota una feina que cal fer en tots els àmbits de la vida per contribuir a una millor convivència. Hem de ser conscients que els rumors existeixen

en un context de desigualtat, discriminació, racisme i segregació. Per això, combatre els rumors és un repte lligat a la convivència intercultural. Totes les persones podem difondre rumors perjudicials per a la convivència, sovint sense adonar-nos. Però també ens podem proposar ser agents antirumors, veïns i veïnes, persones responsables als nostres espais de treball i de relació que no divulguem rumors i posem atenció a desmuntar-los i combatre'ls sempre que podem.

La tasca antirumors requereix una revisió crítica de les nostres polítiques i pràctiques des d'una perspectiva intercultural. Si no, serà només un abordatge superficial sense capacitat de transformació col·lectiva ni impuls per a un desenvolupament social, cultural i econòmic compartit als nostres municipis i territoris.

Principis d'interculturalitat³

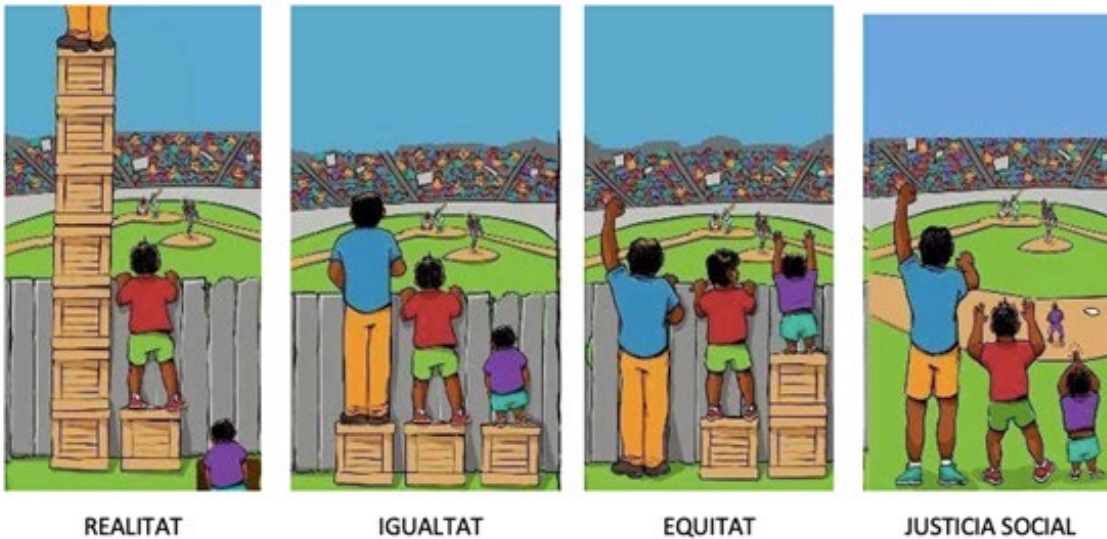

Quatre principis de la interculturalitat ens ajuden a entendre el marc en què hem de construir les nostres estratègies i accions antirumors en un context territorial concret: la igualtat de drets, l'equitat i la justícia social, el reconeixement de la diversitat i pluralitat cultural, la interacció positiva i el sentit de pertinença.

Destaquem 4 principis basats en el diàleg actiu, participat i compartit entre totes les persones i sempre tenint en compte el context social en què es donen les relacions entre les persones. Aquests principis s'apliquen tant a l'acció de les persones com als serveis, institucions i iniciatives ciutadanes.

1 Primer principi: Igualtat de drets, equitat i justícia social.

- Igualtat de drets.
- Igualtat d'oportunitats.
- Igualtat de deures/responsabilitats.
- Consciència de la nostra tendència a assimilar.
- Replantejament del sentit de l'exclusió i la inclusió social.
- Lluita contra el racisme i la discriminació en lleis, polítiques i pràctiques actives.

2 Segon principi: Reconeixement de la diversitat i pluralitat cultural.

- Pensament crític i autoanàlisi de la pròpia cultura/societat.
- Desconstrucció de la mirada de superioritat sobre "l'altre".
- Coneixement de la construcció històrica-estructural de les diferències.
- Entendre allò que és diferent de mi.
- Desmuntar rumors i els imaginaris racistes, els prejudicis i els estereotips.
- Qüestionar els models de gestió de la diversitat: assimilació, multiculturalisme, interculturalitat funcional/instrumental.
- Exploració de la complexitat de la identitat: Perspectiva d'intersecció.
- Respecte actiu (versus tolerància passiva) per les diferències. Potenciar la riquesa de la diversitat i la pluralitat.

Pensem en clau intercultural

3 Tercer principi: Interacció positiva.

- Èmfasi en allò comú i compartit.
- Diàleg crític, coneixement mutu, trobada.
- Participació diversa: aliances / col·laboració / cooperació en interessos comuns.
- Generació d'experiències positives i vincles: transformació col·lectiva.
- Construcció conjunta i creativa de projectes i accions.
- Enfocament comunitari de tensions i conflictes; espais constructius i compartits.

La interacció positiva es caracteritza pels “diàlegs improbables” que són difícils perquè sovint no existeixen espais de trobada ni mecanismes per promoure’ls i crear-los. Són espais enriquidors perquè ens fan descobrir noves visions i experiències i així construïm una mirada més àmplia i profunda de la realitat. Com a persones compromeses amb millorar la convivència, com a agents antirumors, ens salva la mirada atenta i neta que podem compartir amb el nostre entorn.

4 Quart principi: Sentit de pertinença.

- Fomentar que les persones participants creïn vincles d’arrelament al barri, grup, entitat, escola, etc.
- Identitat local i compartida.
- Identitats comunes.
- Vincles a través de projectes compartits, associacionisme, etc.
- Vincle dels projectes amb activitats o xarxes del barri.
- Vincles de les persones, grups i col·lectius amb entitats, centres o institucions locals.
- Projectes i activitats pensats en clau de procés per fomentar una participació continuada i vincles a llarg termini.
- Compartir titularitat de drets i deures.

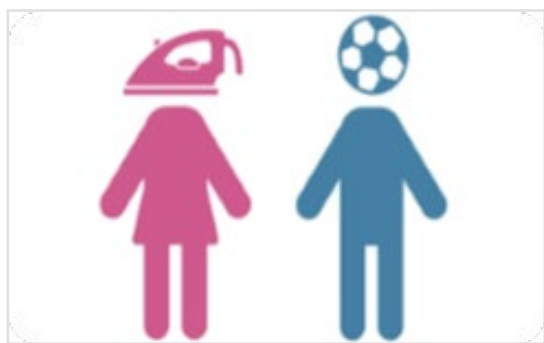
**La maduració d'una societat democràtica
sorgeix quan construïm espais on es poden
donar “relacions improbables” entre persones
que tenim diferents trajectòries de vida,
realitats socials diverses i distintes maneres
d'entendre el món.**

2. Com funcionen els rumors

2.1. Rumors, estereotips, prejudicis, discriminació

Els rumors, prejudicis i estereotips són avui dia un dels principals obstacles que dificulten la interacció positiva entre les persones en contextos de gran diversitat cultural. Són multidireccionals i no només propis d'un únic col·lectiu o d'una època concreta.

Els estereotips, els prejudicis i les discriminacions són fenòmens molt lligats, però és important entendre la diferència entre ells, per tal de veure com interactuen amb els rumors.

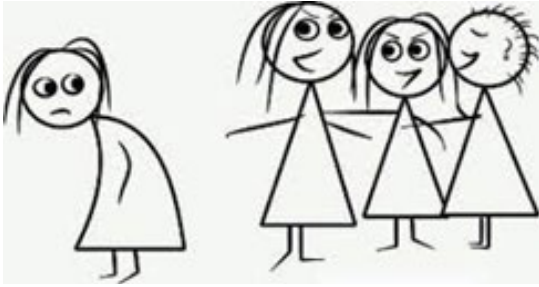
ESTEREOTIPS Són creences que tenim sobre un grup concret. Són generalitzacions compartides per molta gent. Per exemple, a tots els nois els agrada el futbol i a les noies fer les activitats de casa.

ÉS COM PENSO

PREJUDICIS Són opinions que es basen en informació imaginària que mai es verifica; no es basen en cap experiència. Poden ser positius o negatius. Representen emocions i sentiments. Per exemple, una dona sent por que un home li agafi la bossa per com vesteix, com es comporta, el seu origen, com la mira.

ÉS COM SENTO

DISCRIMINACIONS Estan relacionades amb com pensem i sentim (estereotips i prejudicis) i sovint es manifesten amb actuacions d'hostilitat, de rebuig o d'exclusió cap a altres persones. Poden ser actuacions directes, a través d'agressions (físiques o verbals), o indirectes a través de la legislació, el llenguatge, currículums ocults, tractaments inadequats en els serveis públics, explotació a la feina...

ÉS COM ACTUO

Sovint actuem i ens relacionem amb els altres no tant per allò que són sinó pel grup al qual pertanyen i al qual s'atribueixen unes determinades característiques.

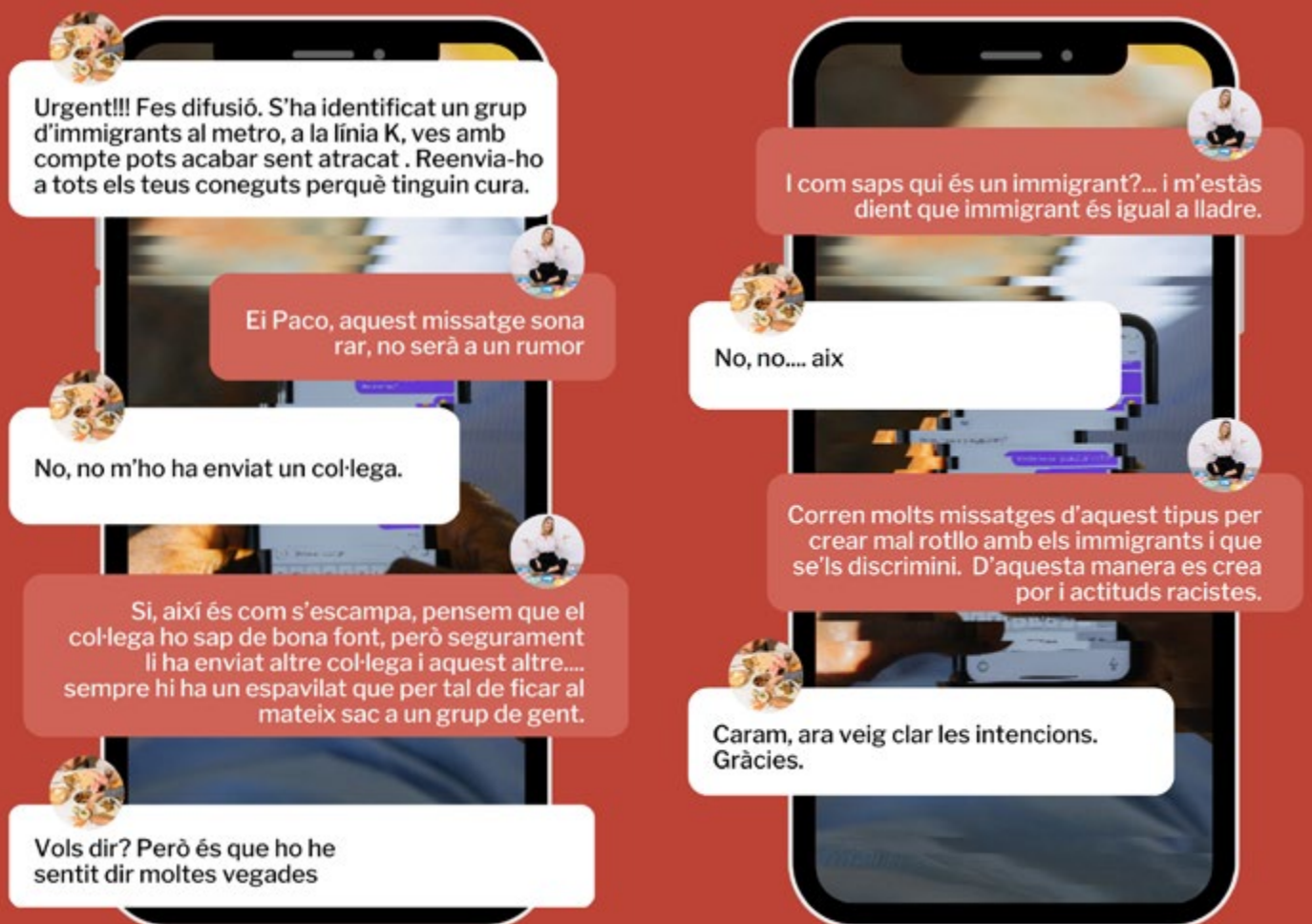
2.2 Què són els rumors i com es formen?

El rumor és informació de la qual no se'n pot comprovar la veracitat. Els rumors es creen per influir sobre la conducta, la manera de pensar i de sentir de les persones, amb la finalitat de modificar un pensament o una actuació cap a algú o cap a alguna cosa. Els rumors, tot i no saber si és una informació veraç, es transmeten amb rapidesa entre les persones.

La importància i l'ambigüitat són els principals factors que influeixen en la predisposició a creure un determinat rumor.

La importància fa referència a que el contingut del rumor està vinculat a algun fet o aspecte que és rellevant o conté alguna informació que pot afectar la persona que l'escolta.

D'altra banda, **l'ambigüitat** del rumor implica que el contingut no ofereix una informació precisa (noms i cognoms, llocs, dades), de manera que estarà més obert a ser qüestionat i tergiversat per part de qui l'escolta.

ATENCIÓ, perquè «una mentida mil vegades repetida esdevé una veritat».

Per exemple, el rumor segons el qual els alumnes d'origen estranger fan baixar el nivell de les escoles pot ser prou important i rellevant per a pares i mares i/o tutors i tutores d'alumnes; a més, és ambigu, ja que no es refereix a una escola o classe en particular i tampoc a un origen concret dels alumnes ni a una edat, sinó a tot un col·lectiu en general.

A aquests dos factors, hem d'afegir la incertesa, que fa referència al context. Són rumors que es donen en situacions d'incertesa social generalitzada i que poden generar ansietat entre la població. Una àmplia bateria de rumors atribueix la culpa d'aquesta incertesa i ansietat a la població migrada sense que siguin culpables. Sovint serveix per desviar l'atenció del culpable de veritat o també per trobar un culpable fàcil quan no està clar qui és el responsable.

Per exemple, es diu que certes persones amb necessitats econòmiques s'aprofiten i reben més beneficis socials que altres. En aquests casos sempre ens pot ajudar cercar i contrastar la informació amb fonts fiables.

El desconeixement de l'altre, com més feble i ambigua sigui la relació amb la persona/col·lectiu objecte del rumor i com més petits siguin els detalls concrets que creen el rumor, més força tindrà perquè és més difícil demostrar la seva falsedat. Com més estigmatitzats estiguin els grups o col·lectius a qui es dirigeixen, més força poden agafar els rumors.

Les principals característiques del “rumor” són:

- **Atribueixen característiques a tot un grup.**
- **Ens donen informació sobre el que es pot esperar d'una persona d'aquell grup, les expectatives que podem tenir i com hem de comportar-nos.**
- **Generalitzen.**
- **Simplifiquen la realitat.**
- **Són resistents al canvi.**

2.3 Els rumors i la seva vinculació amb la discriminació, el racisme, els discursos d'odi i la inseguretat ciutadana

Prejudici, estereotip, discriminació i racisme són termes estretament interconnectats i formen part dels factors que alimenten la construcció dels discursos d'odi.

DISCURS D'ODI. Inclou totes les formes d'expressió que propaguen, inciten, promouen o justifiquen l'odi, el mal cap a l'altre, per raó de l'origen, la religió, el gènere, l'orientació sexual, o altres característiques o condicions. Els discursos d'odi són una greu amenaça per a la convivència, ja que contribueixen a perpetuar la discriminació envers determinats col·lectius.

EL QUE COMUNICO

“Els discursos d'odi NO són llibertat d'expressió.” Art. 510 del Código Penal.

<https://t.co/SXkSCmuZ1B>

Estereotips, QUÈ PENSO

Prejudici, QUÈ SENTO

Discriminació, COM ACTUO

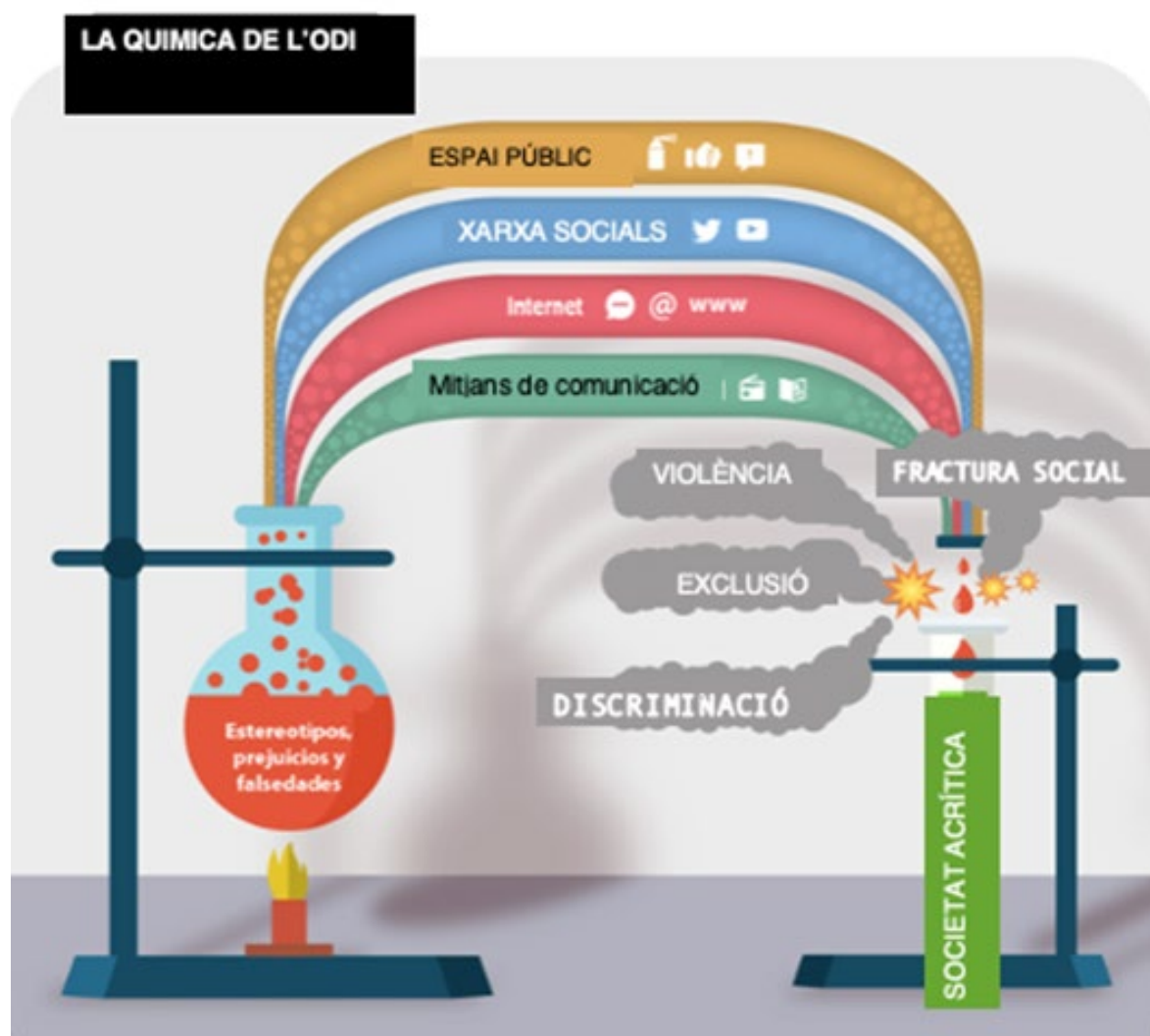
Discurs d'odi, QUÈ COMUNICO

Inseguretat ciutadana, COM CONVIVIM

2.4 Qui genera el discurs d'odi?

Actualment els perfils dels que generen els discursos d'odi són molt variats. Acostumen a transmetre's per diferents mitjans de comunicació. Això és important tenir-ho en compte a l'hora de dissenyar estratègies per combatre de manera eficaç els rumors que acaben alimentant els discursos d'odi.

“Ningú neix odiant una altra persona pel color de la seva pell, el seu origen o la seva religió”.
Nelson Mandela

<https://ajuntament.barcelona.cat/bcnvsodi/que-es-el-discurs-d-odi/>

El sentiment d'odi provocat per una mala informació o per la percepció falsa que tenim d'una persona o grup sense conèixer-la, no ajuda a crear els vincles de confiança necessaris per a una convivència sana, sinó més aviat tot el contrari, creen inseguretat, por, hostilitat, violència, exclusió. En definitiva, fractura social a les comunitats de veïns i veïnes.

Per exemple, si tinc la imatge de que en un barri viuen persones lladres, trapassers pel sol fet del seu origen, potser quan em trobi amb una d'elles no m'hi aproparé ni em relacionaré per por a ser enredat o a què em robi.

D'acord amb els estudis del Centre d'Investigacions Sociològiques (CIS), la inseguretat ciutadana ocupa un lloc important entre les preocupacions de la població del nostre país als darrers anys. Vincular l'increment d'inseguretat ciutadana amb la població migrada ha estat una de les creences errònies més significatives entre la població espanyola que s'ha difós en forma de rumor amb una gran força entre els diferents grups socials. En aquest sentit, és la percepció d'inseguretat que està directament lligada a la distorsió de la informació creada mitjançant els rumors. Està ben demostrat amb dades i estudis que la població general, sigui quin sigui el seu origen, no provoquen situacions d'inseguretat. Tothom vol viure en pau i seguretat, tothom vol que el seu barri sigui tranquil. Les situacions reals d'inseguretat preocupen a totes les persones.

Amb l'arribada d'internet ha augmentat la difusió de rumors, prejudicis i intolerància. Hi ha moltes xarxes socials i webs amb contingut discriminatori contra els col·lectius esmentats i d'altres.

Per tal de construir una bona acció antirumors, hem de posar molta atenció a la complexitat del vincle entre rumors i inseguretat ciutadana, entre falses informacions que vinculen la població immigrada amb la inseguretat ciutadana.

2.5 Les fonts d'informació

La forma més usada d'estendre un rumor ha estat el **boca a boca**, però amb l'aparició d'**internet** els rumors s'estenen amb més facilitat i arriben a impactar masses.

Amb el boca a boca, en la transmissió de la informació del rumor s'afegeixen nous continguts

que inflen els missatges. D'aquesta manera, el missatge original es va modificant; per això, es podria dir que el rumor és una cadena viva de fonts d'informació que modifica, constantment, la història original.

Amb l'arribada d'internet ha augmentat molt la capacitat de difusió de la informació des de qualsevol part del món; és avui en dia un dels principals mitjans utilitzats per la interacció entre persones i la difusió de continguts degut al seu fàcil accés i abast. Això implica que també pot ser utilitzat com a amplificador per a la divulgació de rumors sobre determinats col·lectius o persones concretes. A més, l'anonimat i la falsa sensació de distància que genera internet pot fer que les persones s'atreveixin a dir allò que, potser, no dirien en persona.

2.6 Quina és la lògica interna del rumor

Qui difon un rumor mostra el convenciment que s'està comunicant alguna veritat, per això se li fa cas i la gent se'l creu. El rumor existeix en absència d'evidències fiables, però el receptor el pren per una veritat.

Per què sorgeixen els rumors?

Els rumors solen sorgir per condicionar el pensament o la conducta de les persones amb una finalitat determinada. Tot i que, almenys en un primer moment, no es pot confirmar la seva veracitat, els comentaris no triguen a propagar-se. Això és degut a que la informació del rumor és important i ambigua, atraient l'interès per la temàtica que tracta. En aquest sentit, els rumors poden ser utilitzats com un "recurs" per gestionar les ansietats i incerteses de les persones i col·lectius, ja que ens serveixen per a donar una (falsa) explicació a situacions ambigües.

“Les històries importen. Moltes històries importen. Les històries s’han fet servir per a desposseir i maldir, però les històries també poden servir per donar força i per humanitzar. Les històries poden trencar la dignitat d’un poble, però també les històries poden reparar aquesta dignitat trencada. La història única crea estereotips i el problema dels estereotips no és que no siguin veritat sinó que són incomplets; fan que una història sigui l’única història.”

Chimamanda Ngozi Adichie, “El perill de la història única”.
Ted Talk, 2009.

Jacob Lawrence, *The migration*, 1940.

3. L'acció antirumors com eix de treball de la comunicació pública i la seguretat ciutadana

Quan es creen rumors negatius és per desprestigiar i humiliar a un sector de la població que no és coneguda ni compresa per les persones que els difonen. Normalment van dirigits a col·lectius vulnerables i minoritaris amb l'objectiu d'imposar els valors, criteris i interessos de la majoria, d'exercir el poder i de perpetuar privilegis. Però sobretot els rumors funcionen perquè es tracta a les persones com si fossin un conjunt homogeni on cadascú pensa, sent, actua i es comporta de la mateixa manera. Aquest darrer aspecte és clau per abordar la tasca antirumors, especialment en els àmbits de la comunicació pública i de la inseguretat ciutadana.

Aquest capítol parla de com els rumors es divulguen, ja sigui de boca en boca, pels mitjans de comunicació o per les xarxes, i de com afecten la dignitat personal i col·lectiva. Veurem també què hi ha darrere d'aquests rumors, qui els difon, quin interès hi ha, a qui beneficien i com impacten en la convivència i la seguretat ciutadana.

3.1 Els rumors que posen en qüestió la seguretat ciutadana

Existeixen una sèrie de rumors que s'atribueixen a diferents col·lectius i fan referència a la inseguretat ciutadana. Es considera aquests col·lectius com grups perillosos, com una amenaça social, s'associen amb activitats il·legals, mafioses o terroristes. Aquestes activitats delictives no són pròpies exclusivament d'un grup, sinó de persones concretes, sigui quina sigui la seva pertinença cultural, territorial, ètnica o de classe. Alguns trets d'un determinat grup, sumats amb rumors respecte del tema, serveixen per a construir una percepció d'inseguretat i a concretar en aquest grup el prejudici, la discriminació i el racisme. Són pràctiques que s'intenten combatre a tot el món, perquè es troben a tot arreu. Si aquests rumors tenen èxit és perquè aquests col·lectius són vulnerables i no compten amb les eines ni els suports necessaris per a defensar-se obertament i amb força de les falses informacions, com sí en tenen altres grups de població que també poden patir els efectes de rumors. Són elements ben importants que hem de tenir en compte quan volem combatre els rumors vinculats a la seguretat ciutadana. Això sí, recordant que el conflicte existeix, i que s'ha de treballar conjuntament amb tota la comunitat.

Posarem alguns exemples:

- 1 Parlar de “màfia”** evoca la imatge de persones que viuen a la nostra comunitat com a grups organitzats que estableixen pactes entre elles i es dediquen a activitats criminals, tals com la corrupció, la prostitució, el tràfic d'òrgans de persones, segrestos, tràfic il·legal de drogues, blanqueig de capitals, pirateria, etc. La recreació d'aquest fet o d'altres a les pel·lícules, el desconeixement de la manera de fer de les persones i també, de vegades, la dificultat d'entendre la seva llengua contribueix a consolidar el rumor. Sovint aquests rumors han estat difosos i reforçats amb interessos polítics tant a nivell local com estatal.
- 2** Sovint els noms de bandes són utilitzats per a relacionar els joves amb la delinqüència, la violència, el perill, etc. El denominat “fantasma de les bandes” ha arribat a contaminar la imatge social d'un bon nombre de nois i noies arribats a Barcelona des de principis de l'any 2000 que no han tingut res a veure amb les activitats delictives de les quals se'ls acusava.

Paintings, Obra de Miquel Barceló.

- 3 Hi ha una tendència a construir la identitat sobre la base d'una imatge estigmatitzada de la religió que algunes persones professen. L'islam, el judaisme, el cristianisme o el budisme són vistos de forma generalitzada com un eix que identifica totes les persones d'un determinat origen, com si totes les persones tinguessin la mateixa manera de viure la seva fe. D'aquí es desprenen rumors que tenen com a fons una imatge d'amenaques i perills: fanatisme religiós, poligínia, l'opressió de les dones, violència de gènere i, finalment, el terrorisme.
- 4 La idea del **perill de ser envaïts** per gent de fora estableix una relació entre els prejudicis contra els immigrants, refugiats i l'imaginari col·lectiu del país on s'estableixen, especialment quan aquesta immigració és vista com una "nova invasió", com un ressò de fets passats en la història d'aquell territori.
És interessant observar com canvia la percepció de la persona estrangera quan qui arriba és d'un país percebut com a proper, amb uns trets físics similars, com les recents arribades de persones d'Ucraïna.

Un home ens parla de que no hi ha cap allau de refugiats, ni Europa està sobrecarregada de peticions d'asil. En aquest vídeo desmentim aquest rumor.

<https://youtu.be/Ylq2YkhiC3c>

- 5 Un dels mites més generalitzats i arrelats en la nostra societat i amb conseqüències més negatives és el nexa entre immigració i delinqüència que habitualment s'estableix des dels mitjans de comunicació i des d'algunes instàncies polítiques per atreure votants.

Aquest discurs també s'ha convertit finalment en un estereotip relatiu a certs col·lectius, com si fossin especialment proclius a la delinqüència i responsables de l'augment de la inseguretat ciutadana. Aquest mite afecta l'àmbit de les relacions laborals, la convivència veïnal i la utilització de recursos com els serveis socials, l'atenció sanitària o l'escola. A aquesta percepció de conflictivitat que és alimentada pels rumors hi contribueixen principalment els següents factors:

a. Ignorància pel que fa a les circumstàncies en què les persones arriben al nostre país, els seus costums i les condicions en què sovint han de viure;

b. El fet que les seves creences i pràctiques religioses no són percebudes només com a diferents sinó com a fanàtiques o repressores;

c. El fet que encara la societat té grans dificultats per facilitar la seva integració i se'ls culpa de poca voluntat per a integrar-se;

d. El fet que es tracta de persones que, en general, viuen amb una gran precarietat econòmica i amb poques oportunitats d'accedir a ocupacions millors. Determinades nacionalitats són especialment víctimes de delinqüència i d'explotació (com el tràfic o la prostitució) ho són perquè hi ha una persona explotadora/consumidora, moltes vegades nascuda aquí, que produeix aquesta explotació/consum.

6

Cal també parlar dels rumors que vinculen a certs grups amb el terrorisme. No hi ha rumor més injust, si tenim en compte que qui més el pateix i denuncia són les persones, famílies, infants, joves del mateix origen que alguns subjectes actius d'aquests comportaments fanàtics. El dolor per les experiències viscudes en mans del terrorisme és una tragèdia compartida per tots els països i poblacions on s'ha fet fort. Sens dubte és un tema molt delicat de tractar en la convivència quotidiana, però el que hem de tenir en compte pel que fa la difusió dels rumors és que és una greu problemàtica de geopolítica global i que és una enorme irresponsabilitat i violació de drets acusar falsament o sense coneixement als nostres veïns i veïnes, que l'única cosa que tenen en comú amb els criminals és el seu origen o la seva religió. D'aquest assumpte en treuen

molt de profit alguns mitjans de comunicació i partits polítics que utilitzen els rumors relacionats, amb mala fe, per l'impacte que tenen en la percepció d'inseguretat de tota la ciutadania.

Tenim un exemple⁴ molt recent en els atemptats d'agost de 2017 a Catalunya, de com grups d'ultradreta van intentar aprofitar la tragèdia per difondre rumors que fomenten la fòbia a l'islam i missatges d'odi en contra de la població catalana musulmana, i com tots plegats vàrem resistir aquesta intoxicació de la vida en comunitat mitjançant iniciatives i accions a tota Catalunya en favor de la pau i la convivència.

Els rumors s'expandeixen ràpidament i ens afecten a tots i totes. Tothom pot ser víctima d'un rumor per diferents causes. **Citem alguns exemples:**

- En relació a la vellesa: les persones grans no s'adapten als canvis, o tenen problemes de memòria, són persones fràgils i dependents,
- LGTBI: Les persones amb orientació sexual diferent a la majoritària o que estan en transició de canvi de sexe sovint són tractades com a malaltes o perverses.
- En relació a les persones amb discapacitats: es desacrediten les seves capacitats d'autonomia, es veuen com a dependents i amb manca de possibilitats de participació social.

La importància de les dades

En quant als rumors, és clau disposar de dades veraces. A tall d'exemple, recentment, la Conselleria d'Interior de la Generalitat de Catalunya va encarregar un informe als Mossos d'Esquadra sobre el Pla d'Acció Polièdric (PAP), que realitza un seguiment al fenomen dels menors emigrants no acompanyats. Segons aquest informe, només el 18% dels joves sense documentació ni familiars a Catalunya han comès algun delictes. I només el 12% d'aquest percentatge ha comès algun delictes greu que pugui causar alarma social.

Els rumors que vinculen immigració amb delinqüència són dels més difícils de desmuntar, però com més coneixement objectiu tinguem sobre la realitat, més capacitat tindrem d'encetar converses que tinguin en compte tota la complexitat de factors que hi intervenen.

4- <https://sosracisme.org/bravo-a-qui-simplifica-en-contra-de-lodi>

3.2 Els rumors que dificulten la convivència

Aquests rumors dificulten i posen en perill la convivència entre uns suposats “nosaltres” i “els altres”, considerant que el “nosaltres” som persones blanques de tradició cristiana, que tenim més dret al territori, que aparentment compartim valors i costums i que som representants de la societat dominant; en tant que “els altres” es consideren persones de grups culturals minoritaris, amb valors i costums pròpies, i comportaments i actituds que amenacen i posen en qüestió el sistema de valors imperant a la comunitat.

Però dins del “nosaltres”, també hi ha uns “altres”. Per exemple, les persones amb diversitat funcional, la gent gran, amb diversitat sexual o les persones pobres que deixen de ser part del nosaltres i sovint són també víctimes de rumors i discriminació.

Exemples de comportaments sobre els que tracten els rumors: la higiene, el tipus de menjar, el nivell de soroll, la manera de viure en el seu propi espai personal o íntim, com celebren les festes o els esdeveniments socials, com mostren la seva identitat sexual o les pràctiques religioses. És a dir, que si no fan com “nosaltres” és que no s'integren, i si no s'integren no podem establir relacions de convivència, i si no hi ha convivència o un nivell de coexistència suficient, els pobles i barris estan en perill.

Aquest grup de rumors són una via molt eficaç per a amplificar, distorsionar i difondre, de manera ràpida i contundent, les diferències entre “nosaltres i els altres”. Són la punta de l'iceberg de les barreres, murs i tanques que es construeixen per impedir una convivència compartida. Segur que tothom coneix rumors d'aquest tipus, els hem sentit dir o inclús algun cop els hem pensat o dit nosaltres mateixes.

Alguns exemples habituals són:

- “Quina mala olor fa el seu menjar”.
- “Què bruts que són, no menjaria mai aquí”.
- “Prefereixen viure en guetos i relacionar-se amb els seus”.
- “Criden molt, són violents”.
- “No s'integren”.
- “Beuen molt, van borratxos”.

- “ Fan molt de soroll”.
- “ Són rígids i no s’adapten al canvi”.
- “ Són incapaços”.
- “ És pobre perquè vol”.

La convivència queda especialment danyada quan la narrativa dels rumors està relacionada amb fets quotidians, vinculats a un problema concret, com per exemple que les persones immigrades no paguen impostos, o que reben tota mena d’ajuts a diferència de les persones que han nascut al territori, o que venen a treure’ns la feina o a rebentar els preus del mercat, o que exploten les persones que tenen empleades fent-les treballar moltes hores. Tots aquests rumors es van repetint sense que verifiquem les fonts d’informació i la seva falsedat, simplement perquè hi ha molta gent que ho diu i ho creu. Es generalitza, es passa de boca en boca, es difon sota la pressió de l’ansietat o la por de la gent pel seu present o el seu futur, i també es magnifica per mitjans de comunicació, grups polítics o persones amb influència en les xarxes socials que sembla que tinguin més autoritat.

En aquest sentit, fem al·lusió a la Llei 19/2020 d’igualtat de tracte i no discriminació com un exemple de bona pràctica per part de l’Administració Pública.

Posem-ne més exemples:

1 Són ganduls i no els agrada treballar. Aquest rumor és un exemple clar d’una manera de construir la discriminació que posa la causa en el propi grup discriminat. És comú recórrer a una explicació còmoda del fenomen, atribuint-ne la culpa al col·lectiu: «No volen integrar-se, no volen treballar, no volen educar els seus nens, ells també són racistes». Es pressuposa que els col·lectius tenen el deure d’integrar-se i d’assimilar els valors i costums de la població dominant, que són presentats com a ideals. Aquest suposat “nosaltres” dominant no ha de fer res més que imposar com s’han de fer les coses en aquest territori, com si sempre s’haguessin fet igual les coses i com si tampoc no hi haguessin diferències i dificultats entre aquests veïns i veïnes. Així, es nega l’existència d’obstacles i discriminació, i es posa com a requisit per accedir a serveis,

drets i béns una suposada capacitat d'integrar-se. I si això no s'aconsegueix, és per causa dels defectes dels "altres", i si es queixen és que van de víctimes i aprofitats.

Una dona procedent de Veneçuela ens parla de quina és la situació laboral de les persones immigrades. Quines dificultats tenen a l'hora d'accedir a una feina? Ella ens desmunta els rumors sobre les facilitats que tenen els immigrants per a la inserció al món laboral. <https://www.youtube.com/watch?v=6VEGY9UCVXY>

2 Les seves famílies es queden amb totes les ajudes socials. Aquest rumor s'aplica gairebé a tots els col·lectius de persones immigrades a Catalunya i dona una imatge molt negativa i falsa de la sobreutilització dels serveis públics per part d'aquestes persones. A internet es poden trobar discursos molt carregats de prejudicis en espais oberts de discussions i molts sense identificació de l'autor, com ara: "als xxxx els paguem els pisos de protecció oficial, l'educació i la sanitat. I tot per a què? Perquè ens robin, trafiquin amb drogues, destrossin i facin del barri un abocador que es neteja i s'arregla amb impostos que amb prou esforç paguem nosaltres." En moments de crisi, augmenten els rumors sobre la immigració de manera general i en especial els referents a formes suposades de competència entre persones autòctones i immigrades.

Una dona que porta onze anys a Espanya ens explica un dels rumors més comuns sobre la immigració i l'abús de les ajudes socials. En aquest vídeo ens expliquen que això no és així. <https://youtu.be/Gla8u7RROX8>

3 No paguen impostos, obren nous comerços gratuïtament. Aquest és un altre dels rumors que afecta moltes persones immigrades. Es recolza en la forta activitat econòmica que tenen alguns col·lectius i en el fet que cada any es pot percebre un increment del nombre d'establiments gestionats per persones immigrades (bars, restaurants, supermercats. Però en totes les cerques respecte a aquest rumor no ha estat possible trobar cap informació concreta respecte a un acord de cap administració pública per a l'exempció d'impostos o condicions especials per a l'obertura de negocis adreçats concretament a aquests col·lectius.

4

Exploten als seus treballadors. S'acostuma a dir que fan activitats properes a l'esclavatge i també es parla de comerços clandestins on les persones treballen sense drets i en condicions infrahumanes. Aquest és un dels rumors més difosos en la premsa i que guanya molta repercussió en la vida quotidiana. De tant en tant, els diaris expliquen històries de descobriments d'homes i dones d'alguns col·lectius que treballen de manera il·legal. Si bé és veritat que en alguns casos la història és verídica, aquesta és solament una part de la realitat d'alguns països que en els darrers anys ha registrat un important procés de creixement econòmic. Aquesta competència econòmica pot ser un factor important en la creació de tants rumors relacionats amb l'economia. També es reforça el rumor quan apareixen en la premsa informacions sobre el desmantellament de tallers tèxtils on treballaven i vivien persones en condicions precàries. Cal parar atenció perquè sovint són notícies de fa anys presentades com si fossin actuals per atribuir aquests comportaments delictius a tot un col·lectiu. També cal tenir en compte que qui explota són en ocasions persones que no són del propi col·lectiu, persones "que contracten" per la recollida de fruita, neteja de cases, cura de persones grans, consumidors de sexe, i altres activitats.

5

Exploten una via de negocis fins a esgotar-la, deixant un espai precari per als negocis pròpiament catalans. De fet, el que trobem és que s'interessen a conèixer bé la cultura dels seus nous clients, estudien tècniques de comerç per aplicar-les als seus negocis i oferir productes amb preus més barats. Amb això, fan projectes per a generar llocs de treball obrint botigues que són de propietaris immigrants en règim d'autònoms o empreses de caràcter familiar. Són innovadors i creatius, i tant als municipis com al camp entenen que han de treballar jornades de moltes hores i amb molt esforç per tal de guanyar un sou mínim que els permeti aconseguir un primer nivell d'integració generacional al país, cosa que poques persones no immigrades estan disposades a fer. Qui inventa i difon rumors d'aquest tipus diu que amenacen la identitat dels barris i de la ciutat en general. En temps de crisi, aquests rumors relacionats amb la competència econòmica, entre altres, acostumen a intensificar-se respecte a totes les persones immigrades.

6

Hi ha col·lectius específics que són vistos negativament, tant en els mitjans de comunicació com en l'imaginari col·lectiu. Les generalitzacions negatives són molt visibles, mentre que la història d'aquests col·lectius queda en la ignorància. Tenen, doncs, fama

de conflictius, bruts, cridaners, escandalosos, masclistes, incultes, lladres. Concretament, aquests rumors vinculen alguns grups amb activitats que trenquen les normes socials de convivència, siguin explícites o implícites; se'ls associa a pràctiques deshonestes, com la mentida i l'engany, i amb activitats delictives. La conseqüència directa que es desprèn d'aquesta associació és que no són persones de fiar, per tant, cal anar amb atenció en la seva presència.

L'origen d'aquest tipus de rumor pot estar relacionat amb la imatge que habitualment es transmet a través dels mitjans de comunicació, en la qual sovint se'ls presenta com un col·lectiu que viu en barriades perifèriques, en condicions insalubres i que es manté gràcies als ajuts socials o fent feines informals o fora de la legalitat. Una altra font d'aquest rumor pot ser l'experiència de moltes persones que, al llarg de la seva vida, en un moment o altre s'han trobat amb persones d'aquests grups pel carrer com a venedors ambulants o com a recol·lectors de ferralla, la qual cosa facilita aquesta associació d'idees. Un element implícit en aquest rumor és l'assumpció del caràcter de "clan" i d'una certa tendència a actuar com a grup quan es tracta de defensar els seus interessos. Així, un malentès o un problema amb un membre d'aquest col·lectiu pot suposar –segons la creença popular– tenir un problema amb tot el seu grup (família, amics o clan). Amb aquest tipus de rumors, el gran desconeixement que tenim a la societat sobre la història de les relacions humanes entre grups de diferents orígens culturals així com la nostra memòria distorsionada de com han estat aquestes relacions en el passat abonen el terreny perquè els rumors agafin força i es difonguin sense que des de l'educació ni a partir d'una pedagogia social es transmetin coneixements i s'ensenyin eines per saber-los desmuntar. Tant als mitjans de comunicació com als serveis públics en general cal tenir com a referents a persones de diferents orígens, també a persones expertes a les que consultar i entrevistar sobre temes d'actualitat o especialitzats.

7

Parlem dels joves. Sovint, als municipis, trobem malestar vinculat a joves que viuen a cases ocupades, tant si han migrat com si no. Generen preocupació en part del veïnat per les actituds, la higiene, el soroll a la nit, la presa il·legal dels subministraments de llum i aigua, etc. Algunes de les acusacions són certes, però d'altres són falses o magnificades, com ara que són mafiosos, que trafiquen amb drogues, que són lladres.

Veiem que, sobretot quan aquests joves són d'origen africà o àrab, les crítiques i l'oposició és molt més virulenta i, generalment, se n'aprofiten grups racistes per escampar els seus rumors i el seu discurs d'exclusió. Com sempre, el millor enfocament tant pels veïns, com per les entitats socials, com per l'ajuntament i els serveis socials és el diàleg, la negociació i la mediació. Conèixer de primera mà la realitat dels joves que ocupen, entendre les seves necessitats i expectatives (semblants a les de qualsevol altre jove), explorar solucions adequades amb el suport d'altres institucions i establir una comunicació pública clara i valenta per fer front als rumors són propostes urgents, per tal d'arribar abans que aquelles veus que aprofiten aquestes situacions per enverinar la convivència i afeblir els grups polítics governants.

Tant en casos d'ocupacions d'habitatges com en casos de centres de menors, les persones joves són sovint víctimes de la seva situació administrativa irregular i de la seva precarietat socioeconòmica resultant i, per tant, víctimes propiciatòries també d'abusos i atacs per part d'una part del veïnat bel·ligerant i de grups racistes. Per tal d'evitar rumors i el desenvolupament de relacions d'hostilitat als municipis i als barris, és fonamental que les institucions públiques així com les entitats i organitzacions responsables informin, comuniquin, negociïn i construeixin les seves decisions i propostes amb temps i conjuntament amb tota la ciutadania. Quan es decideix establir un centre de menors en un territori concret, cal una tasca de pedagogia social que aposti per la capacitat creativa i la bona voluntat dels veïns i veïnes i les seves associacions, els faci també protagonistes dels canvis proposats i que reculli de manera participada les seves iniciatives. L'acció comunitària conjunta és l'eina més útil per bloquejar les forces que difonen rumors i escampen hostilitat en les relacions, ja sigui davant d'un centre de menors, una ocupació, un servei d'atenció a toxicòmans i tants d'altres exemples que hem viscut com a societat.

Un cas evident de falsedat i promoció de rumors és aquesta imatge llençada en plena campanya de les eleccions de Madrid 2019. I és d'aquesta manera com una cadena de televisió contraresta aquest missatge.

3.3 Rumors de tipus interseccional

Quan parlem de rumors que tenen a veure amb l'origen cultural és fonamental recordar que les persones no som només el nostre origen. La nostra identitat és complexa i el nostre origen cultural està creuat amb la nostra edat, el gènere, l'orientació sexual, la classe social, la religió, llengua i tot el ventall d'eixos que conformen la identitat de cadascú, de manera singular i pròpia. Una mirada sobre els altres, i sobre nosaltres mateixes, que tingui en compte la intersecció d'aquests eixos implica estar atents a com aquests eixos travessen les nostres vides i estan interconnectats en la nostra experiència.

Alguns d'aquests eixos generen dinàmiques i vivències de discriminació i desigualtat o bé de privilegis i domini. La cruïlla i interrelació dels eixos dona forma a una diferència específica que va més enllà de la simple suma de diferències. És essencial fixar-nos en com funcionen els rumors que no es deuen exclusivament a un tret de la nostra identitat sinó a tota una intersecció de trets i és aquí, en aquesta cruïlla, on guanyen força i es fan més cruels. De fet, si obrim la nostra mirada per tal de copsar la realitat en tota la seva complexitat, veurem que tots els rumors són de tipus interseccional perquè així ho són les nostres identitats.

5- https://www.lasexta.com/noticias/nacio-%20nal/elecciones-madrid/asi-creo-vox-mentira-mena-reciben-4700-euros-quitan-abuela_20210420607f059530afd30001da514c.html

Veiem alguns exemples il·lustradors:

- En la nostra societat, una dona està en una situació més vulnerable que un home, però una dona blanca, probablement, té menys dificultats que una dona negra.
- Els adults tenen més poder que els joves, però un adult homosexual pot viure situacions de discriminació que no patirà un jove heterosexual. Una noia jove lesbiana d'origen musulmà pot tenir més dificultats per autoafirmar-se amb la seva família i el seu entorn que una noia jove lesbiana d'origen català.
- Les dones d'origen africà, àrab, llatinoamericà són víctimes de rumors que tenen relació amb el desprestigi en una societat patriarcal i predominantment heterosexual que les menysprea com a submises.
- La proliferació de rumors sobre violència masclista sovint es recolza en el suposat que ha augmentat per culpa dels homes joves immigrants.
- Es parla de què els homes casats de determinats col·lectius obliguen les dones a vestir-se d'una determinada manera i que elles no tenen llibertat de decidir per si mateixes com vestir ni quan sortir al carrer.
- Altres rumors d'aquests tipus afecten particularment les noies joves de determinats orígens, donant-se per suposat que han de casar-se en matrimonis forçats o sense donar el seu consentiment personal.
- La migració femenina a Espanya fou generada, en gran part, per la necessitat de servei domèstic, fet que va provocar una gran immigració de dones llatinoamericanes soles, víctimes de rumors i prejudicis. La incorporació d'aquestes dones en treballs domèstics va originar rumors com ara que buscaven un marit que les mantingués o que volien prendre els homes a les dones del país i encara se les infravalora com si només poguessin ser minyones i dones de fer feines.
- També podem trobar que a les dones soles joves llatines se les associï amb la prostitució o amb les relacions sexuals fàcils en rumors sobre la seva manera de vestir i de moure el cos.

- D'altra banda, hi ha dones que es pensa d'elles, i es diu, que són submises i sotmeses per la seva religió als designis dels homes. El fet de portar el vel, el mocador o el hijab, per exemple, de seguida s'associa a una clara senyal de submissió i els rumors sempre les pinten com que no tenen voluntat ni autonomia pròpia. Aquesta tradició de les dones d'aparèixer en públic amb els cabells coberts és percebuda com alguna cosa molt allunyada de la concepció vigent de les dones en les societats occidentals actuals. En aquest sentit, el vel assumeix una forta càrrega simbòlica que molts converteixen en objecte de rumors que després es converteixen en manca d'oportunitats, discriminació a la feina i als estudis i desconfiança en les relacions.

Recordem el fet que a la base de la majoria dels processos que hem descrit fins ara en relació amb la creació, difusió i assumpció d'un rumor relacionat amb persones de diferents orígens culturals, d'edats, de gènere, identitat sexual o classe es troba un context social de desigualtat que genera una situació de por i desconeixement. Aquestes pors i ignoràncies estan vinculades a una percepció que les persones diferents poden amenaçar l'estatus de les persones originàries del mateix territori. Degut a la manca de coneixement i d'eines, aquesta amenaça s'agreuja en situacions de crisi econòmica i es concreta de tres maneres:

- 1** **Amenaça Simbòlica:** hi ha la percepció de què les persones immigrades no s'emmotllaran probablement a les normes i els costums imperants, per la qual cosa els posen en perill. Com més grans siguin les diferències percebudes en valors i creences, més gran serà l'amenaça percebuda.
- 2** **Amenaça material o realista,** que involucra la percepció de competició entre grups pels recursos escassos, com l'ocupació, els serveis socials, l'educació o la sanitat. L'impacte dels rumors generats a partir de la percepció d'aquesta suposada amenaça ha arribat a ser tan fort que durant la crisi econòmica va portar al govern a un canvi legislatiu restringint l'atenció sanitària de les persones migrades.
- 3** **Amenaça a nivell interpersonal,** que implica inquietud i ansietat experimentada en relacionar-se amb persones migrades, i temor a les conseqüències negatives per al "jo". Aquestes conseqüències poden ser psicològiques (desconcert, incompetència, etc.) o conductuals (ser explotat, dominat).

Vigila la teva llengua, pot ser multiplicadora de paraules que fereixen o maten.

ELS CECS I L'ELEFANT

(atribuïda a Rumí, sufí persa del s. XIII)

Sis savis hindús cecs, inclinats a l'estudi, van voler saber què era un elefant. Com que eren cecs, van decidir fer-ho mitjançant el tacte. El primer que va arribar al costat de l'elefant va xocar contra el seu ample i dur llom i va dir: «Ja ho veig, és com una paret». El segon, palpant l'ullal, va cridar: «Això és tan agut, rodó i llis que l'elefant és com una llança». El tercer va tocar la trompa retorçada i va cridar: «Déu me'n lliuri! L'elefant és com una serp». El quart va estendre la seva mà fins al genoll, va palpar al seu voltant i va dir: «És clar, l'elefant, és com un arbre». El cinquè, que casualment va tocar una orella, exclamà: «Fins i tot el més cec dels homes s'adonaria que l'elefant és com un ventall». El sisè, que va tocar l'oscil·lant cua, va precisar: «L'elefant és molt semblant a una corda».

I així, els savis discutien llargament, cadascun excessivament entossudit i violent en la seva pròpia opinió que, encara que parcialment era veritat, eren totes equivocades.

4. Sensibilització, creativitat i acció comunitària com a principals estratègies antirumors

El control de rumors implica una amplitud de mires pel que fa a la creativitat que permeti arribar al públic objecte de les accions. En aquest sentit, la creativitat no és només un element que ens permet produir materials i eines creatives. El seu abast va més enllà, doncs ens interpel·la a repensar la nostra manera d'interactuar i de relacionar-nos, de col·laborar i de treballar en xarxa perquè les accions antirumors puguin tenir l'abast de promoure el pensament crític i sensibilitzar un públic ampli i divers (campanyes de sensibilització, activitats concretes, formacions, trobades per a la construcció d'accions en col·laboració, etc.).

A molts municipis, barris, escoles, centres comunitaris i de salut, els projectes antirumors han trobat formes molt creatives, no només d'identificar els rumors, sinó també d'abordar-los. Treballant conjuntament amb associacions, entitats, veïns i veïnes així com amb els i les professionals dels serveis dels barris és una bona manera de generar propostes creatives, doncs són qui més coneix les relacions socials, els rumors que volten, el seu impacte en la convivència i les possibilitats de resposta positiva i col·lectiva.

La construcció d'iniciatives imaginatives així com la seva transformació en el temps per adequar-les als canvis és sempre millor en un esforç conjunt. Això sobretot perquè cadascuna de les persones implicades comença per sentir-se participant i responsable com a agent antirumors, i el procés d'aprenentatge i acció no la fan soles sinó acompanyades per altres persones que senten el barri, o l'escola, centre cultural o servei com a propi i volen la seva millora. És també un espai idoni per generar noves relacions en diversitat entre persones que fins aleshores no es coneixien. En aquest sentit, un punt de partida important és sempre fer una formació o taller antirumors compartida en el marc d'altres accions comunitàries per abordar la convivència.

A internet trobem una gran riquesa d'experiències i materials fruit de diferents projectes antirumors, tant al nostre país com a Europa. I en aquesta guia aportem un recull ampli d'aquests recursos.

Posem alguns exemples d'accions antirumors coneguts:

A **Nuremberg**: “El contenidor d’escombraries contra els prejudicis” convidava als ciutadans i ciutadanes a desfer-se dels seus prejudicis. En uns papers, els participants escrivien, d’una banda, un prejudici o rumor que algú havia dit sobre ells, i de l’altra un prejudici que ells tenien sobre un grup o col·lectiu, o algú en concret. Seguidament els llençaven al contenidor.

A **Dublín**: “La botiga d’intercanvi de rumors” oferia una sèrie de cartells en blanc col·locats a l’espai públic on els ciutadans i les ciutadanes escrivien rumors que coneixien. Aquesta proposta, a més de sensibilitzar els participants, va facilitar la recol·lecció de rumors, la qual cosa va contribuir al diagnòstic inicial, alhora que va aconseguir una visibilitat mediàtica molt àmplia.

4.1 Habilitats socials i qualitats per l’acció antirumors

Les habilitats socials i de comunicació ens ajuden a tenir una bona comunicació amb altres persones. Aquestes competències s’adquireixen, principalment, mitjançant l’observació, la imitació, la informació i la pràctica; i impliquen comportaments verbals i no verbals a través dels quals interactuem i ens relacionem amb altres persones. El fet és que influïm sobre altres i obtenim determinades respostes depenent de la manera com ens hem comunicat. Les respostes poden ser positives o negatives, reflexives i/o reactives.

Doncs bé, en relació amb els rumors i com abordar-los, ja sigui de tu a tu o a les xarxes socials, és important tenir en compte i/o enfortir algunes habilitats socials i de comunicació per obtenir respostes positives i reflexives. Això sempre és més fàcil i enriquidor quan fem el procés d'aprenentatge conjuntament amb altres persones implicades en el canvi social, practicant i assajant estratègies més adequades i innovadores.

Pel que fa a la sensibilització i la informació, algunes de les principals competències a posar en marxa a l'hora de combatre els rumors són:

- **L'empatia:** Tots tenim prejudicis i estereotips que ens fan més vulnerables als rumors. Per tal de ser agents positius en els esforços de combatre els rumors, és important fer una reflexió interna, ja que no som millors que les persones a qui volem sensibilitzar. En aquest sentit, l'empatia comença per nosaltres mateixos, per reconèixer els nostres prejudicis i la nostra implicació, d'una manera o altra, en la propagació dels rumors. Això ens ajuda a posar-nos al lloc de l'altre, a reconèixer-lo com a interlocutor/a vàlid/a, i a pensar com ens agradaria que s'establís aquest diàleg, aquesta reflexió i/o aquest intercanvi de coneixements.
- **Atenció a les expectatives:** Els prejudicis i estereotips són difícils de canviar. Impliquen un llarg recorregut, per la qual cosa no podem pensar que una, dues o més converses puguin transformar la manera de pensar de les persones. No obstant això, sí que poden donar lloc a un dubte, per petit que sigui, a una variació en el seu discurs, a una reflexió sobre el tema. Això seria ja un èxit. Per això és important implicar-se en converses on apareix el rumor, perquè és la punta de l'iceberg dels prejudicis, estereotips i del racisme i, com a agents antirumors, ens permet fer una primera tasca de replantejament d'idees negatives.
- **Paciència:** Tenir consciència del punt anterior ajuda a què aquesta qualitat s'enforteixi, ja que sobre allò que intentem influir és complex i dependrà, en part, de la predisposició de qui volem sensibilitzar i del domini comunicatiu amb el qual aborden la conversa, domini que s'aconsegueix a poc a poc i amb la pràctica.
- **Escull bé el moment:** Assegura't que disposes del temps i que no hi hagi altres persones que puguin interrompre o que distorsionin la conversa.

- **Pensa/atura't abans de parlar:** Domina les teves emocions i mira que la conversa sigui serena i calmada.
- **Estableix un mínim de confiança:** Intenta que la persona se senti còmoda amb tu per establir un diàleg, que no se senti jutjada quan l'escoltes o quan parla.
- **Respecta i valora l'altra persona:** És important no menysprear l'opinió de l'altra persona, ni opinar sobre el que diu, encara menys acusar-la de res. Per això, respon amb preguntes, genera reflexió, utilitza exemples.

Aquí una conversa entre dos amics on un d'ells té un discurs ple d'estereotips i prejudicis argumentats per rumors envers la població immigrada, i l'altre utilitza totes les seves habilitats socials i comunicatives per fer-li veure que allò que diu és comú a la seva història. Teniu més converses en l'apartat de recursos.

<https://www.youtube.com/watch?v=92IDTVmvPnM>.

4.2 Altres aspectes de la comunicació a tenir en compte

- 1 **Escolta activa:** Per escoltar activament cal deixar parlar, no interrompre i no parlar per sobre de les persones. L'escolta activa ajuda i contribueix a que l'altra persona se senti realment escoltada, això permet establir una conversa amb més confiança i obertura.
- 2 **Comunicació intercultural i d'intersecció:** Implica, entre moltes altres coses, tenir en compte la identitat cultural de la persona amb qui establim una conversa així com la seva intersecció amb altres eixos d'identitat i com els rumors, les situacions de discriminació i racisme se n'aprofiten d'elles. Això ens permet comunicar-nos d'una forma més justa i honesta. És cert que la interpretació té límits i per això cal sempre tenir present que cada persona és un món i té la seva pròpia trajectòria i manera de viure. Mostrar interès, de manera respectuosa i oberta, cap a la manera en com cadascú es representa i es defineix a si mateix serà sempre la millor eina en el coneixement entre persones.

- 3 Atenció a la comunicació verbal i no verbal:** El nostre llenguatge no verbal ha de ser obert i relaxat, cal mantenir el contacte visual i l'interès pel que diu l'altra persona. En relació al llenguatge verbal, aquest ha de tenir un to relaxat. Alerta als comentaris irònics i/o amb prejudicis, aquests només ajudaran a trencar la confiança establerta i/o que les persones s'enfadin.
- 4 Fes preguntes reflexives:** La millor manera de propiciar el dubte amb intenció de desmuntar rumors és que les persones arribin a les seves pròpies conclusions. Per això, és important que les preguntes que es fan siguin obertes o semiobertes, respectuoses i reflexives.
- 5 Convida a la curiositat:** Anima a la persona a conèixer la realitat de primera mà, acudint a fonts solvents i contrastades i a través d'experiències pròpies.
- 6 Parla amb assertivitat:** Implica expressar allò que es pensa o vol de manera clara, respectuosa i considerant l'existència d'altres punts de vista, sense ser agressiu o passiu. També fa referència al fet de poder iniciar una conversa des de la cordialitat. Quan algú és assertiu, els altres se senten bé per compartir moments, així com per establir una conversa amena.

Aquí un exemple, de com posar en marxa aquestes habilitats i obrir la mirada amb noves narratives <https://www.youtube.com/watch?v=jFwE7wqg6V0>.

Et convidem a que identifiquis en el següent exemple algunes de les habilitats comunicatives i socials esmentades:

- Ciutadà: Als Serveis Socials, si no ets un emigrant no t'ajuden; aquesta gent ve aquí i s'ho emporten tot.
- Agent que vol desmuntar els rumors nocius: Com ho sap? Quins són els criteris perquè et concedeixin una ajuda?
- Ciutadà: No ho sé, però a la meva veïna la faran fora del pis aviat; la pobra no el pot pagar. L'edifici és ple d'immigrants i, que jo sàpiga, no n'han fet fora cap encara.
- Agent: La seva veïna ha anat a Serveis Socials a preguntar per la seva situació? Que jo sàpiga aquest servei té unes normatives legals i criteris que no valoren ni la nacionalitat ni la religió de la persona que sol·licita ajudes. Quina coincidència que totes les persones del seu edifici rebin ajuda, oi?
- Ciutadà: Sí, la meva veïna va anar a Serveis Socials i li van dir que no complia no sé què... perquè li donessin una ajuda per pagar el pis.
- Agent: Vaja... sempre és millor informar-se amb els professionals responsables, però sap pels seus veïns quins criteris cal complir perquè li donin una ajuda?
- Ciutadà: Bé... no els conec i no sé quines ajudes reben.
- Agent: Però sap si reben ajudes?
- Ciutadà: La veritat és que no.
- Agent: Sap que, jo sempre prefereixo informar-me de les coses de primera mà i no fer gaire cas al que es diu, ja que moltes vegades m'he sorprès. A mi aquest tema m'interessa. Què us sembla si anem junts a Serveis socials i ens informem del què?

Altres exemples de preguntes que es poden fer:

Agent: Vostè sap com funciona el sistema pel qual es donen les ajudes? Heu comprovat si hi ha una clàusula que beneficiï els estrangers? Pel que jo sé, això es pot preguntar a l'Ajuntament. Potser el sorprendran.

5. Recomanacions per abordar rumors als mitjans de comunicació i a les xarxes socials

Els mitjans de comunicació i les xarxes socials poden ser amplificadors de rumors i generadors de prejudicis. Que els mitjans de comunicació facin un tractament curós de la diversitat humana és clau per a la transformació social de les nostres ciutats i pobles. Com es comunica la realitat migratòria, l'arribada de refugiats o el desplaçament de milers de persones d'arreu del món, ja sigui per guerres, fam o per fenòmens naturals adversos i com es descriu la societat resultant d'aquest encontre, és de vital importància per evitar que la por a aquests canvis i la desinformació portin a mantenir o crear rumors molt nocius per al conjunt de la ciutadania i per al respecte a la diversitat i a la cohesió social. Recordem que abordar aquests rumors a temps és fonamental perquè són l'expressió dels estereotips, els prejudicis, la discriminació i el racisme.

S'ha de tenir especial atenció amb el tractament sensacionalista de la immigració pels mitjans de comunicació. És a dir, la manipulació informativa sobre la immigració que tendeix a produir odi o confusió i que pot acabar generant violència. En ocasions, es tracta a alguns col·lectius com a perillosos i se'ls atribueixen comportaments delictius. En canvi, poques vegades es narren els fets positius i els intercanvis que genera el trobament de persones d'orígens culturals diferents. Aquestes noves realitats són omeses o no se'ls dona cap valor.

Per què passa això?

- Manca de pluralitat en les fonts d'informació. Es prioritzen les fonts més habituals: agències de comunicació i institucions públiques o privades.
- Manca de consulta als protagonistes de la notícia.
- El ritme accelerat de producció periodística dificulta sortir al carrer a buscar informació en primera persona. Aquesta desconexió fa que es tingui informació i mirades molt homogènies, i els matisos i les particularitats es perdin de vista oblidant que aquesta diversitat impregna el dia a dia.

- La no presència de professionals d'orígens diversos a les redaccions dels mitjans de comunicació limita les aportacions de noves mirades sobre la realitat actual.
- La línia editorial del mitjà de comunicació respon a uns valors i idearis que fan que unes notícies s'emetin i d'altres no, que s'utilitzi un tipus de llenguatge discriminador o estigmatitzant, o que es redacti una informació amb estil sensacionalista i alarmista, responent als interessos partidistes i polítics del moment.
- Manca de bases de dades en els mitjans de comunicació de persones d'orígens culturals diversos com expertes en diferents matèries.

5.1 Recomanacions per a una millor informació per fer front als rumors

- 1 Evitar el discurs de segregació i fugir de l'**oposició entre “nosaltres” i “els/ les altres”**, no parlar **“d’ells i elles”**, com si tots no forméssim part de la nostra societat. Trenquem amb tota mena de categoritzacions, estereotips i prejudicis que alimenten la discriminació i el rebuig cap a les diferències. Ja és hora de normalitzar la convivència amb les persones que han immigrat i parlar de veïns i veïnes, d'un **nosaltres** que ens inclogui a tots i totes. De vegades no és fàcil perquè estem acostumats a parlar **“d’immigrants i autòctons”**, però una manera de fer aquest exercici és pensar que la comunicació, la sensibilització, la notícia, l'acció antirumors la podria estar fent qualsevol altra persona d'un origen familiar diferent del teu. Per tant, no estaríem parlant d'una acció per combatre els rumors contra les persones immigrades o contra altres col·lectius estigmatitzats, com si no fóssim nosaltres, sinó d'una acció per combatre els rumors contra nosaltres, contra el nostre barri, contra la nostra convivència. Això és posar-se al lloc dels altres i posar als altres al lloc nostre.
- 2 Deixar de parlar de la **immigració com a un fenomen** puntual i recent de la història del nostre país, quan és una realitat que aquesta terra ha estat lloc de pas i d'arribada de diferents pobles, almenys des dels temps dels ibers.

- 3 Aclarir el fet que la major part de les persones que arriben al nostre país, com arreu d'Europa, des del sud global ho fan a causa de guerres, persecució política, catàstrofes naturals, estats fallits, amb escasses possibilitats de portar una vida digna. Diguem-ho pel seu nom, **són persones refugiades**, busquen refugi i asil i, per llei internacional, tenen dret a ser protegides i acollides.
- 4 Un altre error freqüent és considerar-les directament com a **víctimes**, com persones que han caigut en xarxes de traficants i no com algú que ha pres la decisió de migrar com a opció de vida.
- 5 **No criminalitzar-les donant a entendre que posen en perill el benestar d'altres**, que ocupen els llocs de treball, que saturen els serveis sanitaris i socials, que posen en risc la seguretat, vinculant-los amb la delinqüència o el terrorisme o que pretenen imposar els seus costums.
- 6 Evitar donar la impressió que les entrades il·legals i **clandestines** de persones en el país (pasteres, salts de la tanca de Melilla) són majoritàries quan són una via molt minoritària d'entrada de les persones estrangeres que resideixen al país.
- 7 **Buscar altres experiències i vivències** que no reforcen necessàriament els discursos de precarietat i pobresa. Reconèixer i difondre històries de lluita, d'esforç, d'èxit, de presència en altres àmbits de la vida professional i pública. No presentar les persones com a mà d'obra, com a persones que només venen a millorar la seva situació econòmica, que no pretenen fer arrels. D'aquesta manera, se les manté al grup dels "altres" i no com algú que ja forma part del teixit social i que participa en la construcció del país, de la ciutat, del barri.
- 8 **Buscar i aportar la seva visió dels fets**. Sovint sembla que no siguin interlocutors vàlids, que no tinguin discurs i, per tant, que sempre hi ha algú altre que parla sobre elles, reforçant d'aquesta manera "l'altre" i la manca de normalització de la seva participació en els àmbits de la vida social.

5.2 Algunes claus a l'hora d'informar

Algunes claus de la immigració que convindria tenir en compte a l'hora d'informar tant els mitjans de comunicació com les institucions públiques i així tenir eines per respondre a rumors o evitar caure en informacions falses.

- Les persones emigren, entre altres coses, degut a una **distribució injusta de la riquesa entre el nord i el sud**, agreujada pels processos de globalització que sovint fan difícil o impossible viure amb dignitat al seu lloc d'origen.
- Altres causes que obliguen a nombroses persones a abandonar els seus països a la recerca d'un millor futur és l'**absència de sistemes democràtics**, l'existència de governs corruptes i un deute extern aclaparador. Hi ha informacions i estudis fiables que indiquen que totes aquestes circumstàncies estan sostingudes pels països occidentals.
- **És una realitat positiva en tots els seus aspectes:** econòmic, demogràfic, social i cultural. La inclusió d'una major diversitat en les nostres societats suposa i exigeix aprofundir i millorar la democràcia.
- **La immigració és una realitat estructural i global**, de manera que les mesures policials i el tancament de fronteres no són la solució.
- Cal que la població immigrada sigui reconeguda com a **ciutadans i ciutadanes de ple dret**.
- En l'actual crisi econòmica mundial, es consideren els col·lectius de persones immigrades com a part del conflicte social, presentant-los com una de les causes més directes de la recessió econòmica. La crisi ha augmentat el rebuig cap a les persones immigrades, s'opina que el seu nombre és "excessiu" i creix la demanda de polítiques de migració restrictives.

Ens hem de centrar a explicar i transmetre que els problemes sorgits de la situació econòmica pertanyen a tota la societat i no a un sol grup social.

La immigració no està tenyida només de dolor, com els mitjans de comunicació ens mostren diàriament, sinó que també hi ha esperança, alegria i il·lusions per un nou projecte de futur. A Catalunya, són testimoni d'això moltíssimes iniciatives i projectes, sobretot de caire associatiu, comunitari, en xarxa, educatiu, artístic, cultural. Destaquem algunes que han estat compartides per la societat civil, com ara la campanya “**#volemacol·lidir**” 2018. Una manifestació convocada per l'entitat **Casa nostra, casa vostra** amb unes 500 mil persones per demanar a les administracions i institucions un paper més actiu a favor de l'acollida de refugiats i migrants a Europa. La campanya “**#StopIslamofobia**” liderada per Unitat Contra el Feixisme i el Racisme (UCFR) que centra els seus esforços a lluitar en contra de l'auge de la fòbia a l'islam. La campanya “**#yonosoytrapacero**” una campanya de sensibilització i reivindicació contra la discriminació de les persones gitanes. La campanya “**#Lesvidesnegresimporten**” impulsada per la Comunitat Negra Africana i Afrodescendent d'Espanya (CNAAE) que té com a missió erradicar el racisme, promoure el reconeixement i la justícia social. Iniciativa Legislativa Popular per a la Regularització Extraordinària de Persones Estrangeres (**#RegularizaciónYa** 2022, en curs).

També podem anomenar exemples de bones pràctiques en matèria d'immigració promoguda per totes les administracions públiques locals i de la Generalitat de Catalunya com ara el Pacte Nacional per a la Immigració (2008), el document marc del Pacte Nacional per a la interculturalitat (2019), La Llei 19/2020 d'igualtat de tracte i no discriminació, el Pla de Ciutadania i Migracions, Comitè de Refugi, el programa “Hola Famílies” per la regularització, i l'actual realització de “l'Avantprojecte de la llei antiracista” 2022. Moltes d'aquestes activitats han estat realitzades amb processos de participació ciutadana. Finalment, cal destacar que també un bon nombre de municipis de Catalunya han desenvolupat plans d'acció i iniciatives per abordar la convivència, alguns dels quals han estat capdavaners en innovacions i creativitat.

5.3 Recomanacions per informar amb respecte pels drets de les persones

- És important **evitar generalitzacions**. Cap col·lectiu és homogeni.
- És important **evitar designar a les persones per la seva nacionalitat, grup ètnic, cultura o religió**, especialment en les informacions sobre fets delictius, ja que la càrrega negativa

que contenen pot extrapolar-se al conjunt de persones d'aquell grup, tot propiciant rumors i una actitud de por i rebuig.

- És important **no identificar per norma l'islam amb fonamentalisme** o terrorisme, perquè és un reduccionisme que comporta una valoració discriminatòria.
- És important **fer visibles les dones** immigrades no vinculades exclusivament a situacions de dependència o de victimisme.
- És important **ser equànimes amb les fonts, contrastar les informacions** i concedir la paraula a les veritables protagonistes, referint-les en igualtat de condicions amb la resta de veus presents a la informació.
- És important **no caure en visions utilitaristes** que presentin la immigració com una necessitat social transitòria deguda, per exemple, a la baixa natalitat o a les necessitats del mercat laboral. Defugir també de visions paternalistes o victimistes que acabin distorsionant la realitat.
- És important **donar a conèixer els aspectes positius de la immigració**, les experiències de la convivència i les aportacions de totes les persones al progrés de la societat. D'aquesta manera, contribuirem a transmetre una imatge més real de la immigració i no com una amenaça.
- És important evitar els efectes i recursos tècnics i periodístics que persegueixen **mostrar la immigració com a espectacle**.
- És important **cuidar de manera molt especial la terminologia emprada** en els titulars i fragments de reclam de les notícies, ja que la brevetat pot implicar una manca de precisió o el foment de rumors i estereotips donat que sovint generalitzen, distorsionen o ometen informació pertinent.
- És important **denunciar amb vigor qualsevol fet de racisme**, exclusió o explotació laboral a l'àmbit de la immigració. Amb això, aconseguirem transmetre a la població valors propis d'una societat respectuosa amb els drets humans.

- Les **persones immigrades no són il·legals** ni clandestines. Aquests conceptes les criminalitzen. Fem servir termes com persones indocumentades, sense autorització de residència o en situació administrativa irregular.
- També és important **evitar paraules que generin alarma social**, com ara “allau”, “invasió” o “onada” per a referir-se a l'entrada de persones immigrades, ja que no s'ajusten a la realitat i transmeten una sensació de perill.

5.4 Recomanacions per a la verificació de la informació

Quan accedim a una informació, sigui impresa en paper o en una pantalla, de diaris i noticiaris, de xarxes socials o per correu electrònic o missatgeria electrònica hem d'aprendre i adquirir les habilitats necessàries per convertir-nos en participants actius, en tallafocs dels rumors i de les notícies falses. Per això, no només és important contrastar una notícia falsa amb la veritat, sinó aprendre a desconstruir-la amb preguntes sobre les seves motivacions, el suport audiovisual en què es presenta i la retòrica que utilitza. Incorporar una mirada crítica sobre el que escoltem i veiem no és només una qüestió de bona fe; és una qüestió de defensa i protecció del dret de les persones a ser tractades de manera digna i justa.

Verifiquem la informació per no caure en Rumors i notícies falses

Llegeix la notícia que t'arriba i et fa sospitar	No només el titular
Esbrina quina és la font	Si té autoria, busca per internet l'autor/a. Busca també el medi d'on diuen que prové la notícia i comprova que, efectivament, la notícia apareix publicada
Cerca el titular en un buscador d'internet	Si la notícia és verídica, probablement trobaràs que diferents mitjans "seriosos" de comunicació també l'hagin publicat
Cerca els personatges en un buscador d'internet	Comprova la veracitat de les dades i els personatges que es citen
Verifica el context de la notícia	Sovint, una tàctica per a la desinformació és treure la notícia fora del seu context temporal i/o geogràfic, difonent-la com si hagués succeït en un lloc o una data diferents
Pots preguntar	A la persona que t'ha compartit la notícia, com la va rebre
Una imatge, verdadera o falsa	Si has rebut una imatge, pots fer una cerca de la mateixa i comprovar a quins altres llocs s'ha publicat. Pots fer-ho desant la foto al teu dispositiu i pujant-la a www.images.google.com . Et dirà d'on procedeix
Un àudio o arxiu de vídeo	Extreu les paraules clau i cerca-les en un buscador d'internet afegint al darrere la paraula WhatsApp
Xifres i dades	Cal comprovar la seva veracitat. Cerca a internet

10 idees força per recordar com fer front als rumors

Recordem que el rebuig a la població migrant i a les persones de diferents ètnies és quelcom que es pensa i se sent, i que impulsa a actuar de manera discriminatòria i racista. Acompanya, sempre que sigui possible, els teus arguments amb dades objectives, contrainformacions oficials i apreciacions emocionals. Aquestes 10 idees força són un recordatori pels agents antirumors i serveixen per compartir i debatre aspectes clau de qualsevol acció per desmuntar.

1 Mantingues la calma i posa cura al to de veu.

Quan intervenim en una conversa, reconduïm-la cap a un to constructiu. És una bona pràctica rellegir la nostra resposta, escollir bé les paraules que utilitzarem i dominar les nostres emocions per aportar respostes serenes.

2 No diguis res a les xarxes que no diries en persona.

No oblidem que el nostre interlocutor és una persona, encara que tinguem opinions enfrontades. No perdem mai les formes ni caiguem en la violència verbal. Siguem respectuosos, tant a les xarxes socials com presencialment.

3 Valora el teu interlocutor i no culpabilitzis.

Intenta comprendre les seves preocupacions i pors. No es tracta d'alliçonar ningú, ni de tractar-les com a persones ignorants o racistes. Ofereix-te a acompanyar al teu interlocutor a la recerca d'informació o verificacions.

4 Diferència entre opinió i persona.

Hem de ser capaços de separar la persona de la seva argumentació. Només així podrem valorar la seva opinió correctament, bé per acceptar les parts verídiques o per refutar les falses.

5 Adapta el llenguatge al del teu interlocutor.

Els arguments hauran de ser clars i concisos. Utilitzarem exemples senzills i propers. Posa en valor els beneficis econòmics, socials i culturals que la diversitat humana aporta a la nostra societat. Fa servir un discurs positiu.

6 Mostra respecte.

Estableix una relació de confiança. El nostre objectiu no és convèncer a ningú, sinó aconseguir que la persona reflexioni, que comenci a dubtar o incorpori a la seva manera de pensar una part de les nostres aportacions.

7 Busca el moment i crea espais de diàleg.

Escull el moment adequat. Cerca un lloc tranquil i recupera la conversa amb calma i evita la sensació de confrontació. Mira que estigueu sols o amb persones que poden contribuir positivament a la conversa.

8 Escolta amb atenció i fes preguntes.

No interrompis, escolta amb atenció, fes preguntes. Pren-te el teu temps per respondre. Com millor entenguis els sentiments del teu interlocutor, millor adaptaràs la resposta.

9 Cerca vincles comuns.

Les inquietuds, desitjos, pors i somnis de l'ésser humà solen ser força semblants. Cerca el que teniu en comú. Reconeix-te com a persona amb prejudicis. Així els altres s'identifiquin i serà més fàcil la comunicació.

10 Promou el pensament crític.

Qüestiona les generalitzacions, transmet que tota persona és única i que els comportaments depenen de molts aspectes, no només de l'origen. Sigues autocrític, reconeix la complexitat del món, busca informació i comparteix les teves ganes d'aprendre i conèixer millor la realitat.

6. Recursos i bibliografia

Materials audiovisuals

- Tot un món és un programa que mostra diferents aspectes de la immigració a partir d'entrevistes amb persones de procedència diversa que ara viuen a Catalunya.
<https://www.ccma.cat/tv3/alacarta/cercador/?text=tot+un+mon&profile=videos&perfil=rellevancia>.
- Karakia és un retrat intimista de les diferents comunitats culturals que conviuen a Catalunya. Es tracta de mostrar una realitat canviant a través de la cuina, demanant als protagonistes que ens parlin dels seus ingredients i ens ensenyin a preparar els seus plats.
<https://www.ccma.cat/tv3/alacarta/cercador/?text=Karakia&profile=videos&perfil=rellevancia>
- 30 minuts és un programa que tracta temes d'actualitat i d'interès general des del rigor, la profunditat i la reflexió. Tenen diversos programes sobre el fet migratori i documentals diversos sobre la diversitat cultural. <https://www.ccma.cat/tv3/alacarta/cercador/?text=30+minuts&profile=videos&perfil=rellevancia>.
- Terrícoles és un programa de betevé que presenta habitants de la Terra que desenvolupen activitats creatives i d'interès públic, molts dels quals viuen al nostre país i provenen d'orígens i trajectòries diversos. <https://beteve.cat/terricoles/>
- Radio Àfrica és un programa de ràdio a betevé dedicat a les músiques i pensament del continent africà i la seva diàspora a Catalunya a través d'entrevistes i sessions de Dj.
<https://beteve.cat/radio-africa/>

Vídeos que desmunten rumors

- Tatiana Romero parla dels estereotips i com aquests reproduïxen el racisme.
<https://www.youtube.com/watch?v=WxT-40RELEA>
- Xarxa BCN Antirumors
Sobre el comerç: Aquest capítol tracta sobre els comerços regentats per persones d'altres orígens culturals i les informacions falses que es generen al seu voltant.
<https://www.youtube.com/watch?v=h9vmwCOSqW4>

- Xarxa BCN Antirumors
Sobre sanitat: Aquest capítol tracte sobre l'ús que fa la població immigrant de la sanitat.
<https://www.youtube.com/watch?v=MljzQS7WHjE>
- Xarxa BCN Antirumors
Sobre la llengua: Aquest capítol tracte sobre l'ús que les persones immigrades fan del català. <https://youtu.be/UnpYev0u5tY>
- Xarxa BCN Antirumors Joves identitat i Llengua.
Pluralitat lingüística: 5 videoentrevistes a persones de diferents edats i itineraris vitals o migratoris. El xinès, l'àrab, el soninke, el bengalí, i l'hindi, on els seus participants parlen sobre els usos i espais que ocupen aquestes llengües així com sobre els vincles emocionals i afectius que s'hi estableixen. Com es viu en una realitat familiar plurilingüe? Quin lloc ocupa la pluralitat lingüística en la ciutat? I als espais privats o íntims i espais públics?
<https://youtu.be/xJB8ArGQgmM>
- El Banc de recursos és un espai virtual i col·laboratiu en què persones i entitats que formen part de la XBCNA comparteixen materials i recursos en diversos formats per tal de facilitar eines a tota persona que vulgui contribuir a la tasca intercultural, tant a les xarxes socials com en diverses iniciatives formatives o comunitàries. <https://ajuntament.barcelona.cat/bcnacciointercultural/ca/estrategia-bcn-antirumors/xarxabcnantirumors/banc-de-recursos-antirumors>
- La campanya de sensibilització “Andalusia Som Tots” vol qüestionar estereotips i tòpics, informar-nos sobre la realitat de la immigració, què significa viure la interculturalitat i mostrar la riquesa de la diversitat cultural per a totes les persones que viuen a Andalusia.
<https://www.youtube.com/user/Andaluciasomostodos>
- Capítol 1 “Los Titos en el col·legi” <https://www.youtube.com/watch?v=92IDTVmvPnM&t=76s>
- Capítol 2 “Los Titos en el mercat”. <https://www.youtube.com/watch?v=jFwE7wqq6V0>
- Capítol 3 “Los Titos en el ambulatori” <https://www.youtube.com/watch?v=zfiM2guKboY&t=43s>
- Capítol 4 “Los Titos en el bus” https://www.youtube.com/watch?v=clSr_7abL-l
- Red antirumores Junta de Andalucia.
Sobre habitatge: No, las personas migrantes no viven hacinadas, pero sí tienen dificultades para acceder a una vivienda digna. <https://youtu.be/FbcgpEhWejc>

- Sobre Ajudes socials: Red antirumors Junta de Andalusia.
Uno de los rumores más extendidos acerca de la inmigración es el abuso de las ayudas sociales. En este vídeo demostramos por qué este rumor es falso.
<https://youtu.be/Gla8u7RROX8>
- Sobre Situació Laboral: Red antirumors Junta de Andalusia.
¿Cuál es la situación laboral de las personas migrantes? ¿Qué dificultades tienen a la hora de acceder a un empleo? Desmontamos los rumores acerca de las facilidades que tienen los inmigrantes para la inserción en el mundo laboral.
<https://youtu.be/6VEGY9UCVXY>
- Sobre Persones Refugiades: Red antirumors Junta de Andalusia.
No, no existe ninguna avalancha de refugiados ni Europa está sobrecargada de peticiones de asilo. En este vídeo desmentimos ese rumor.
<https://youtu.be/Ylq2YkhiC3c>

Mirades crítiques en l'acció antirumors: Cicle de tallers amb materials audiovisuals. Grup de formació de la Xarxa antirumors, Ajuntament de BCN.

- Eines per treballar les memòries migrants als barris.
- Eines per treballar des d'una mirada interseccional el racisme i la lgtbfòbia en contextos de diversitat sexual i de gènere.
- Desmuntant la islamofòbia als barris.
- (De)construcció d'imaginari racistes a través de la imatge.
- Mirades crítiques sobre la interculturalitat.
<https://padlet.com/antirumors/miradescritiques>.

(RE) Connectem-nos. Joves i professionals en el nou context social. Espai de diàleg intercultural. Seminari amb materials audiovisuals. Joventut, Consell Comarcal del Maresme

- El nostre present i el futur que volem com a joves.
- Present i futur del treball professional amb joves.
- Repte 1. Assegurar la igualtat/equitat/justícia social de joves.
- Repte 2. Reconèixer la diversitat de joves.
- Repte 3. Millorar la participació i la interacció de joves. <https://www.ccmaresme.cat/recull-materials-de-retorn-re-connectem-joves-i-professionals-en-el-nou-context-social-espai-de-dialeg-intercultural/>

Webinars “Perspectiva intercultural, interseccionalitat i la lluita contra els rumors”

Programa BCN Interculturalitat, Ajuntament de Barcelona. 2020.

- Eines per detectar narratives discriminatòries, 6/05/2020.
<https://www.youtube.com/watch?v=6MOvc0vdWuw>
- L'antigitanisme com a sistema de discriminació social històricament construït”, 25/05/2020.
<https://www.youtube.com/watch?v=zp07npo6UmE>
- Elements clau per al disseny de projectes amb perspectiva intercultural, 2/06/2020.
<https://www.youtube.com/watch?v=HABRln7TzgM>
- Relief maps: l'anàlisi de les desigualtats socials des d'una perspectiva interseccional, 16/06/2020. <https://www.youtube.com/watch?v=rYIL2z16rWs>

Alguns referents i les seves iniciatives

Poble gitano

- **Silvia Agüero**, escriptora, activista, feminista gitana. <https://www.pikaramagazine.com/author/s/> <https://ajuntament.barcelona.cat/bcnvsodi/es/silvia-aguero-fernandez/>
- **Paqui Perona**, presidenta de l'associació de dones gitanes 'Veus Gitanes', medidora i coordinadora dels projectes d'intervenció social per l'empoderament de les dones gitanes de la Fundació Surt. <https://www.youtube.com/watch?v=rXPdSUBy1xE>
- **Noelia Cortés**, poeta, activista. <https://www.elindependientedegranada.es/cultura/noelia-cortes-poesia-gitana-combativa-andaluza>
- **Helios F. Garcés**, autor, poeta, analista polític a mitjans de comunicació, redactor i coordinador de materials d'antigitanisme, activista gitano decolonial i antirracista. https://www.plataformaong.org/ARCHIVO/documentos/biblioteca/1457610965_ca002_guia_antigitanismo.pdf
<https://www.elsaltodiario.com/autor/helios-f-garces> <https://www.revistatabularasa.org/numero25/el-racismo-antiromantigitano-y-la-opcion-decolonial/> Debats entre Helios F. Garcés i Santiago Alba Rico sobre Racisme, l'Esquerra i el Pensament Decolonial 2017.

Xina

- **Paloma Chen**, periodista, escriptora, gestió cultural, activista, formadora en interculturalitat. <https://palomachen.es/>
<https://crecerenunchino.wordpress.com/>
- **Cristina Zhang Yu**, doctoranda psicologia de l'educació, activista, fundadora Catàrsia. <https://www.udg.edu/ca/directori/pagina-personal?ID=2004212> <https://www.elcritic.cat/opinio/cristina-zhang-yu>

Nord d'Àfrica

- **Fadhila Mammar**, experta, formadora i coordinadora de projectes en mediació intercultural, interculturalitat, xarxes i acció comunitària, treball amb joves referents de diferents orígens.
<https://www.youtube.com/watch?v=LQmEnpY9a84>
<https://www.youtube.com/watch?v=5ykmLrrzqks>
- **Fatiha El Mouali**, economista, doctora en pedagogia, tècnica municipal d'immigració, activista UCFR. <https://revistes.ub.edu/index.php/itinerariosts/article/view/36870>
<https://revistas.ucm.es/index.php/GEOP/article/view/73530>
<https://diarieducacio.cat/fatiha-el-mouali-lescola-et-mira-des-de-lestereotip-de-dona-submisa-impedint-la-interaccio-digual-a-igual/>
- **Moha Ait Abou**, mediador intercultural, tècnic de joventut, tècnic d'intervenció comunitària intercultural, formador en interculturalitat.
https://www.youtube.com/watch?v=aJq0O_ps0y8 <https://surtdecasa.cat/ebre/activat/entrevista-mohamed-ait-abou-acisi-tortosa>
- **Youssef El Maimouni**, escriptor, periodista, tècnic de joventut. <https://resistenciacultural.net/2021/03/06/youssef-el-maimouni-es-una-novela-que-deberia-de-haber-sido-escrita-hace-decadas/>
<https://masala.cat/youssef-el-maimouni-la-poblacion-migrante-necesita-de-una-revolucion-como-la-feminista/>
- **Yacine Belahcene**, músic i cantant, gestor cultural i creador de projectes artístics interculturals, Centre Cívic Convent Sant Agustí.
<https://beteve.cat/cultura/yacine-the-oriental-groove-reivindiquen-el-mestissatge-a-mediterranean-clash/>
- **Fàtima Tàleb**, medidora intercultural comunitària, coordinadora de projectes interculturals, regidora de Badalona (Guanyem). <https://www.youtube.com/watch?v=BhF5-fodcjl>

Àfrica

- **Elvira Dyangani Ose**, comisària d'art, nova directora del MACBA.
<https://www.casaffrica.es/es/persona/elvira-dyangani-ose>
<https://www.elpais.com/cultura/2021-09-30/elvira-dyangani-ose-no-tengo-miedo-de-ser-mujer-y-negra-la-pregunta-es-si-lo-tienen-los-demas.html>

- **Tania Safura Adam Mogne**, periodista especialitzada en diàspores i música, productora cultural, fundadora i editora de Radio Africa Magazine.
<https://www.radioafricamagazine.com/> <https://www.elsaltodiario.com/autor/tania-adam>
- **Basha Changuerra**, activista i política (diputada CUP al Parlament de Catalunya).
https://ca.wikipedia.org/wiki/Basharat_Changuerra_i_Canalejo
- **The Sey Sisters** (Yolanda Sey, Edna Sey i Kathy Sey), cantants. <https://www.theseysisters.com/about/> <https://www.casafrica.es/es/redes/sej-sisters>
- **Santiago Zannou**, director de cinema, primer director negre en guanyar un Goya.
<https://www.filmin.es/pelicula/el-truco-del-manco>
- **Saiba Bayo**, polítolleg (UPF), consultor, activista. <https://www.elsaltodiario.com/autor/saiba-bayo>
- **Amadou Bocar Sam**, mediador i dinamitzador intercultural, referent CASC, autor.
https://ajuntament.barcelona.cat/guardiaurbana/es/noticia/entrevista-en-amadou-bocar-sam_666872
<https://beteve.cat/radio-africa/amadou-bocar-sam-i-la-perla-negra/>
- **Bombo N'dir**, medidora intercultural i activista.
<https://elpais.com/planeta-futuro/2021-08-03/bombo-ndir-activista-senegalesa-es-necesario-descolonizar-las-mentes.html>
- **Gurumbé**
<https://www.filmin.es/pelicula/gurumbe-canciones-de-tu-memoria-negra>

Amèrica Latina

- **Cooperativa Espai La Tregua**.
<https://www.espailatregua.com/>
<https://xarxanet.org/cultural/noticies/karolyna-nunez-no-podem-generar-espais-interculturals-si-no-hi-ha-una-voluntat-de>
- **Ivan de la Nuez**, assagista, crític d'art i comissari d'exposicions (CCCB, Virreina).
<https://elpais.com/babelia/2021-10-23/colonialismo-colonizado.html>

- **Luis Córdova, psicòleg**, coordinador d'intervenció comunitària Ajuntament de BCN.
https://elpais.com/cat/2020/07/04/catalunya/1593890069_117974.html
https://cat.elpais.com/cat/2020/01/25/catalunya/1579979407_824190.html
- **Jessica González**, politòloga, ballarina, formadora en interculturalitat, Comissió de Drets Socials i Cultura al Parlament de Catalunya.
<https://afrofeminas.com/2021/02/12/jessica-gonzalez-la-afrocolombiana-candidata-de-en-comu-podem-al-parlament-la-politica-o-la-hacemos-nosotros-o-nos-la-hacen/>

Iniciatives públiques i privades

- “Defensem el que és obvi” La Generalitat de Catalunya en favor de la igualtat de tracte i la no-discriminació. https://dretssocials.gencat.cat/ca/ambits_tematics/dretsobvis/
- La Llei 19/2020 d'igualtat de tracte i no discriminació.
<https://portaljuridic.gencat.cat/eli/es-ct/l/2020/12/30/19>
- Document marc del Pacte Nacional per a la Interculturalitat: https://participa.gencat.cat/uploads/decidim/attachment/file/1115/2019_10_10_Document_1_PNI_-_v2.pdf
- Pacte Nacional per la immigració: http://www.gencat.cat/eapc/revistes/RCDP/Documents_interes/RCDP_40/4A_Pacte_Nacional_Immigracio_ca_doc_final_rcdp40.pdf
- Volem acollir. https://ajuntament.barcelona.cat/turisme/es/noticia/milers-de-persones-es-manifesten-per-acollir-persones-refugiades_468984
- Iniciativa legislativa popular per a la regularització extraordinària de persones estrangeres.
<https://directa.cat/a-la-recerca-de-mig-milio-de-signatures-per-a-aconseguir-lobjectiu-antiracista-duna-regularitzacio-extraordinaria/> <https://esenciales.info>
- Campanya #Lesvidesnegresimporten, per combatre el racisme impulsada per CNAAE.
<https://cnaae.org/>

- Yo no soy trapacero, campanya de sensibilització i reivindicació contra la discriminació de les persones gitanes. Fundació Secretariado Gitano. <https://youtu.be/DqBvpWbmdkQ>
- Stop Islamofòbia campanya de sensibilització per aturar la islamofòbia. <https://www.islamofobia.es>
- Stop Rumores LGTBI+ És un projecte d'innovació educativa intercentres, pioner a Espanya, que té com a objectiu educar joves, de manera sostinguda, en valors com ara el respecte cap a la diversitat sexual i de gènere, desmentint rumors falsos existents sobre les persones pertanyents al col·lectiu LGTBI. <https://stoprumoreslgtbi.home.blog/category/visibilidad/>
- Campanya per la diversitat Intolerants anònims Injuve-spain. <https://www.youtube.com/watch?v=nFY9thyYW-Q>

Altres referències bibliogràfiques

- **Appiah, K. W.** (2019). Las mentiras que nos unen. Repensar la identidad. Creencias, país, color, clase, cultura. Barcelona: Taurus. <https://revistas.uam.es/riejs/article/download/11682/11675/28987>
- **Brah, Avtar** (2011). Cartografías de la diáspora. Identidades en cuestión. Madrid: Traficantes de sueños. <https://traficantes.net/sites/default/files/pdfs/Cartograf%c3%adas%20de%20la%20di%c3%a1spora-TdS.pdf>
- **Giménez, C.** La convivència intercultural (entrevista). Programa Barcelona Interculturalitat, 2015. <https://www.youtube.com/watch?v=QVEjZWvZvJg&list=PLyfTUAwaYxGXTeib5X5nAYZHVeQNA45At&index=9>
- **Giménez, C.** La convivència intercultural (conferència). Programa Barcelona Interculturalitat, 2015. <https://www.youtube.com/watch?v=cag2UHHhFF4&list=PLyfTUAwaYxGXTeib5X5nAYZHVeQNA45At&index=10>

- **El Mouali, F.; Félez, M.; Casermeiro, P.; Keman, Q.** Xerrada i espai de debat sobre educació intercultural: què en pensen les famílies? Espai Avinyó, Programa BCN Interculturalitat, Ajuntament de Barcelona, novembre de 2019. <https://ajuntament.barcelona.cat/bcnacciointercultural/ca/espai-avinyo/recursos/educacio-intercultural-en-dialeg-que-en-pensen-les-families>
- **Ngozi Adichie, Chimamanda.** El peligro de la historia única. Conferència de Ted Talk Global, 2019. <https://www.youtube.com/watch?v=D9lhs241zeg>
- **Yo no soy trapacera.** Fundació Secretariado Gitano. <https://youtu.be/DqBvpWbmdkQ>
- **Informes anuals SosRacisme** <https://sosracisme.org/temes/publicacions/informes>

Alguns enllaços d'interès

- <https://www.rtve.es/noticias/20210129/desmentimos-datos-atribuyen-mas-delitos-inmigrantes/2070880.shtml>
- https://www.eldiario.es/desalambre/supuesto-vinculo-inmigracion-delincuencia-vox_1_1270566.html
- https://www.elconfidencial.com/espana/2019-08-19/datos-criminalidad-inmigrantes-espanoles-bulos_2180555/
- <https://indret.com> › themes › indret › pdf
- <https://www.ccma.cat/324/els-mossos-actuen-a-barcelona-per-prevenir-que-els-mena-no-caiguin-en-la-delinquencia/noticia/2919918/>
- <https://www.latorredebarcelona.com/actualitat/els-mossos-desquadra-posen-marxa-pla-dacio-preventiu-per-menors-no-acompanyats/>
- <https://www.totbarcelona.cat/societat/la-generalitat-busca-una-nova-formula-per-atendre-els-menas-que-viuen-al-carrer-66095/>
- <https://www.elperiodico.com/es/sociedad/20190503/reacciones-plan-poliedric-mossos-mena-ficharles-7437226>

Cúpula sala drets humans seu de la ONU Ginebra 2008. Miquel Barceló.